Массе а мехкий пролетареш, вӀашагӀкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГӀАЛГӀАИ ОБКОМА, НОХЧ-ГӀАЛГӀАЙ АССР ПАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ШИНАРА, 21 МАЙ, 1985 ШУ. ● № 61 (7096). ● Мах 3 кеп.

«Пресс траст оф Индиа» (ПТИ) яхача индийски агентствана

М. С. Горбачева енна интервью

«Пресс траст оф Индиа» яхача индийски информационни агентства дийхад КПСС ЦК Генеральни секретарагара М. С. Горбачевгара цо интервью ялар.

18 мае новкъоста М. С. Горбачева ПТИ агентства Москвера корреспондент С. П. К. Гупту тӀа а ийца цо даьча хаттараш та дола жоп дӀаденнад.

Лохе кепатох интервью текст.

Хаттар. Тха премьер-министраца Раджив Гандеца хила дезаш долча вӀашагӀкхетарца дийзача мишта лоархӀ Ӏа машар бахьани герз дӀадаккхараи лоаттабеча къовсама контексте Советски Союзан Индеи юкъе хӀанз латташ дола гӀулакхаш а цар перспектива а?

Жоп. Эггара хьалха кертагӀдаккха безам ба са, Инде кулгалхой тха мехка къаьстта раьза хиле тӀайибеш хилар. Цо дӀагойт советски наьха доттагӀал долча индийски халкъацара дог-уйла цӀена хилари цар цун сий деш хилари. Из дегӀадоаладара Джавахарлал Неруи Индира Гандеи Ӏалаьмате дукха гӀулакхаш даьча вай доттагӀала исторе шо-шоай къаьгта оагӀош язъяьй советски наьха а индийций а духь - духьача ноахалаша.

Индецарча тха гӀулакхаша хьагойт, Советски Союзо принципиальни а хувца ца луш а хьаллоацаш хилар халкъаша империалистически низ-Ӏоткъама духьала, шоай лоӀаме хилар чӀоагӀдара, социальни кердалонаш юкъейоалаяра лоаттабу къовсам. Из никъ сийлахь - воккхача Ленина хьийхаб тхона, хӀаьта тхо цу тӀара довргдолаш а дац. ТӀехдаьккха доацаш да, вайга уникальни, мах баь варгвоаца тӀехьале кхачар. «Вай духхьал правительствашта юкъе латтача гӀулакхаша, кхыметтел духхьал цхьана леладеча политически экономически гӀулакхаша вӀашагӀдийза Ӏац. Вайна юкъера гӀулакхаш уж да вӀаьи чоалдийнна шин халкъатвореца дегаш». Цу къаьгта долча Индира Ганде дешаша кхы дикагӀа гойта, йиш йоацаш хьагойт вайна юкъерча гӀулакхий боарам, цар берригa дукхача тайпара бола бувзам.

Цунца дувзаденна, цӀаьхха а хьоахае безам ба са цӀаккха а цӀи йожаргйоацаш советско - индийски доттагӀала историна юкъеяха йола индийски халкъа сий дола йоӀ. «Халкъашта юкъера машар чӀоагӀбарах» йола Дунен халкъашта юкъера Ленински премии цунна хьожаяр — машара, халкъашта юкъера доттагӀал чӀоагӀдара тӀехьарча къовсаме цо Ӏалаьмате доккха дакъа лацар хилар къоабалдар.

Индийски кица да, эггара лоацагӀа бола никъ — из халкъаш вӀаши духьала долха никъ ба, яхаш. Итташ шераш да вай халкъаш духхьал цу тайпарча новкъа долхаш латта. Белггала цудухьа да вайна юкъера бувзамаш даим тӀа-тӀа дегӀаухаш хилар. Дега тоам беш хӀама да машарах, доттагӀалах, цхьана гӀулакхаш леладарах долча договора кӀийлен тӀа латтача вайна юкъерча гӀулакхий боарам, динамизм, уж шоай тайп-тайпара хилар.

Оаха лакха мах бу машар ца бохийтаран ядерни кхерам тӀера дӀабаккхаран лоаттабеча юкъарча къовсама юкъе Инде лоацача даькъа. Дунен халкъашта юкъерча гӀулакхий лоархӀаме фактор а хинна дӀаэттача дӀакхетанза барий болама кертс а латташ, дукха ду цо хӀанз цун барт чӀоагӀбара а дунен тӀа цо еш йола влияни чӀоагӀъяра а.

Советско - индийски доттагӀал—из духхьал вай халкъашта дола хӀама хинна Ӏеш дац. ХӀанзарча чоалханеча хьалашка из я машарен стабильностен лоархӀаме фактор, из да, нагахьа санна цар кулгале луьцараш машара идеяш, вӀаши сий дара, бокъонаш цхьатарра а йолаш цхьана гӀулакхаш леладара принципаш хуле, тайп - тайпара строяш йолча мехкаша пайдане цхьана гӀулакхаш леладе йиш хилар хьахьокхаш дола масал.

Оаха тӀа-тӀа тоадала дезаш лерхӀ советско - индийски гӀулакхаш. ХьалхагӀа тхо премьер - министраца Раджив Гандеца вӀашагӀкхийттача ханнс а чӀоагӀдаьдар шаккхе оагӀув цхьана гӀулакхаш леладелга дӀахо чӀоагӀде гӀерташ хилар. Со шеко йолаш вац, хӀанз, шин оагӀонна юкъерча гӀулакхий санна, иштта дунен халкъашта юкъерча гӀулакхий а даькъера шеррача гома чудоагӀа дешаш дувцаш а, вайна юкъера традиционни бувзамаш советски индийски халкъий хьашташта а, Азерчен дерригача дунен тӀарчен машара хьашташта а машшара болча кердача чулоацамца хьалдузаргхиларах.

ХӀаьта, бакъда, со се геттара раьза ва тхоай мехка чӀоагӀа лоархӀаш волча Инде кулгалхочунцара контакташ юхаметтаоттаяра.

Хаттар. Советски Союзе шерра могаеш я йиъ континента чуйоагӀача ялх паччахьалкхеннеи правительстванеи керте латтарий 1984 шерарчеи 1985 шерарчеи цар декларацеш тӀа дӀаязъяь йола инициативаш. Хьона хетачох, мишта кхоачашъюлургъяр уж инициативаш?

Жоп. Оаха лакха мах бу цу инициативай. Ялх мехка керте латтарий документаш тӀара уйлаши советски инициативаши цхьа лостам болаш я. Деклараце тӀа дувцаш дола бухсоцаш де лерхӀашдар — ядерни герз адамий вахарера геттара дӀадаккхар — тха мехка арахьарча политика ма яххара да.

ВӀашагӀкхийттача Штаташца переговораш е Женеве долхаш оаха барт баьбар, цу переговораша де лерхӀашдар — космосе сихдаь герз хьадеца доладалар, лаьтта из хьаделга соцадар, дерригa дӀадаккхарга кхоачадеш ядерни герз радикально кӀезигде доладар.

ХӀаьта дӀадоладала йиш я ялх мехка лидераша тӀахьехачара — ядерни герза разработка елга, хьаделга, доаржаделга соцадаргара, ядерни арсеналашта кхы хӀама дӀатӀа ца дахийтари уж кӀезигъе доладалари, сихдаь герз хьаделга космосе ца даккхар, ядерни тохкамаш дизза дехкарах дола договор дар.

Оаха предложени яьй хьалхарчоа дӀахо герз хьаделга соцаде, переговораш еш лаггача ерригaча хана СССР а, США а ударни космически герз хьадара, Ӏилма-тохкама балхаш а чулоацаш, тохкамаш дара, дӀадоаржадара мораторн оттае, шоай стратегически наступательни герзаш соцаде, аьнна, гаьна яхара низ юкъера бола американски ракеташ Европе дӀаувттаелгеи цунна духьала оаха пу гӀулакхаши соца а деш.

ХӀаьта Советски Союзо хӀанззе а ше цхьанне карарча шера ноябрь бутт хьахиллалца йолча юкъа моратори оттаяьй шин гаьна яхара низ юкъера бола ракеташ йоаржаяра, американски ракеташ Европе оттаярца дувзаденна Европе ше деш дола гӀулакхаш соцадаьд. Шийдош дохадеш йоацача СССР цӀенхашттан нийса лелаю цу мораторе условеш. Тха бокъо я Вашингтонеи НАТО гӀолларча цун партнерийн оагӀонгара тхоай инициатива цӀенхашттан уйла яьи мах барга а американски ядерни ракеташ Малхбузен Европе дӀаоттаяра гӀулакха кӀезиг-дукха юхагӀерта хиларга а догдаха. Цу деша даькъе цхьанне дика хӀама дича, вохко я иштта гӀулакх деш хилча, практически новкъа яха йиш хургъяр Женевера переговораш.

ТӀеххьара а, ядерни герза тохкамаш делга соцадарах. Оаха дуккхаза тӀахьийхай из хӀама дара США а кхыйола ядерни державаш а. СССР предложенеш увттаяьй хӀанз а увттаю ядерни герз долча паччахьалкхенашта хьалхашка, ядерни герза тохкамаш делга дизза соцадарах дола договор далцца йолча хана хургйолаш моллагӀча ядерни лелхамашта моратори кхайкаяра уж тӀахьсхаш. ДӀайолае йиш я 1985 шера 6 августа денз, вешта аьлча Хиросимана трагически атомни бомбаш йийттача хана денз 40 шу дузача денгара а кхы хьалхагӀа а.

Советски Союз кийча я, ховш долча бесса США бехкагӀа юкъагӀъяьна, ядерни герза тохкамаш делга дизза дехкарах йола переговораш тӀехьа а ца йоахаш хӀанззе дӀайолае. Хьогге а юкъедоаладе дезаш дар 1974 шереи 1976 шереи кулгаш яздаь дола ядерни герза лаьттан кӀал тохкамаш дара доазув оттадарахи машара гӀулакхашта лаьттан кӀал тохкамаш дарахи дола советско - американски договораш.

Шеко яц, машара кхелах бола къаьстта бехктокхам тӀалатт тахан ядерни державашта, къаьстта СССР, США. Амма Советски Союз машара гӀуланх духхьал советско-американски отношенешка хьежка леладеш яц. Тхо кӀоаргга тешаш да, ира проблемаш къестаяра реалистически наькъаш лехача, дунен халкъашта юкъера кхохкам лаьгӀбеча юкъе дакъа лаца йиш йолаш ерригa паччахьалкхенаш хиларах. Духь-духьача мехкашкара миллионаш бола нах сихдаь герз хьаделга соцадара, Ӏоадаьча герзий запасаш кӀезигъяра тӀадерзадаь хоадам боллаш дола гӀулакхаш дара тӀехьа хилар, уж переговорех сихдаь герз хьадар къайла дахьара йола пордув яра духьала хилар боккхача лоархӀаме да.

Хаттар. Фу оалалургдар хьога Азе чӀоагӀа машар оттабареи цхьана гӀулакхаш леладелга дегӀаахареи перспективех, къоастадаь аьлча Индийски океана районе?

Жоп. КертагӀдаккха безам ба са, Азера машар чӀоагӀбараи цунна стабилизаци яраи юкъе Инде лоацача даькъа, региона проблемаш хьакъалагӀа а массе оагӀора техка а къестанра тӀехьа йолаш из хилара оахон лакха мах беш белга.

ХӀаьта Советски Союзах дийцача, из дилла а хиннай хӀанз а я Азе машар хилийта а цунна кхерам тӀа ца оттийта а гӀерташи континента тӀарча паччахьалкхенаша бокъонаш нийса а йолаш цхьана гӀулакхаш леладара тӀехьеи. Из дизза доагӀаш да Индийски океана бассейна а. Оаха хьаллоац цу регионах машара зона яра идея.

Ховш да, цу деша хьакъехьара дунен халкъашта юкъера конференци елга массехк шера США дохадеш хилар. Цар шоашкара юкъагӀъяьхай Индийски океана бассейне деча воснии балхашта доазув оттадарах йола советско - американски переговораш. ХӀаьта США шоаш хадданза совдоах шоай цигара тӀема низаш.

Советски Союз цкъа яь Ӏийнаяц ше переговораш юхайолае кийча хиларах йола заявлени. Юхаьккха яц 1982 шера лакхерча боарамера советско - индийски вӀашагӀкхетар долаш оттаяь конференци хьаелларга а ца хьежаш, индийски океана тӀакемаш дӀелаш йолча ерригaча паччахьалкхенаша цу регионера хьал чоалхане дерзаде тарлуш дола гӀулакхаш ца дарах йола предложени. Фуд укхаза яхар. Цига йоккхий тӀема - форда соединенеш ма ахийта, тӀема ученеш ма е, шоай доалахьа цу тайпара базаш йолаш йолча оксана йистерча паччахьалкхенаша тӀема базаш шер а ма е, царна модернизаци а ма е.

ХӀанз укх сахьате Индийски океане машара зона хьаяра лоаттабеча къовсама корта а хинна дӀаэттад цу деша даькъера дунен халкъашта юкъера конференци гулъярах дола дош. КертагӀдоаккхаргда аз, тхо де гӀертар, цу дешаца хьашт долаш йолча кхыча паччахьалкхенашца цхьана из форум хилийтара, тӀеххьара а Индийски океанах, цхьанна а кхычар а йоацаш, духхьал цунна йисте ядача паччахьалкхений вахара хьаштий зона яра тӀабербабь бола болх хьинаре бар долга.

Йиствоаллаш бокъо я сона шун агентствага гӀолла иразе, вахара хьалаш дика долаш, маьрша дахар ловш индийски халкъа ловца баккха. Тхона лов Инде правительства а дерригaча халкъо а цар къаман барти цхьоагӀон дӀахо чӀоагӀъяра, социальни прогресс бахьан, шоай сийлахь - боккха мохк зиза теха беш санна, хозбара лоаттабеча къовсаме толамаш дахар.

* * *

ПТИ агентства хаттараштa доагӀаш дола ответаш корреспондентага дӀаденначул тӀехьагӀа хиннача беседе М. С. Горбачева белгалдаьккхар премьер - министра Раджива Ганде е езаш йолча визита Советски Союза боккха лоархӀам беш хилари вай шин паччахьалкхен вахареи царна юкъера гӀулакхаш дегӀаахареи лоархӀаме хӀама а хинна из визит дӀаоттаргхилари. Иштта хиннад массаза а: вай мехкий кулгалхой хӀара визито, цар хӀара вӀашагӀкхетаро хоалуш лар йитай советско-индийски гӀулакхашта юкъе. Цунца дувзаденна оаха, СССР-е, дега йовхалцеи боккхача безамцеи дагалувц Инде гӀорбаьннача кулгалхоша — Джавахарлал Неруси Индира Ганден тхоай мехка яь визиташ. Тхо дог тийша да премьер - министра Раджив Ганде визито а советско-индийски вӀаши юкъе леладу гӀулакхаш дӀахо дегӀадоаладечен чӀоагӀа машар хилийтара дунен халкъашта юкъера кхерамзле чӀоагӀъяра тӀехьа вай цхьана лоаттабеча къовсамеи дукха пайдане хӀама дергхиларах. Премьер - министраца тха хӀанз дика лични гӀулакх дӀатоссаденнад, хӀаьта тхо догдоахаш да из дӀахо чӀоагӀлургхиларах.

Индецара доттагӀал, цун сийлахьча халкъацара, цу халкъа йӀаьхийча къаьнарча культурацара а адамлен прогресса дакъа юкъедахьарцара а кӀоарга безам — из дерригa а берригaча советски наьха дег чу да ала йиш я.

Индецара доттагӀал — тха арахьарча политика итташ шерашка хьадоагӀаш дола иштта айхха традици да. ЦаӀ йола, чӀоагӀа, машар безаш йола Инди — вай ханарча дунен юкъера дӀадала йиш йоацеи чӀоагӀа эшаш долеи дакъа долга кхета а деш лув тхо.

Духхьал са сай, аьлар М. С. Горбачева, — шун мехкаца чӀоагӀа хьашт да, со догдоахаш а ва, аз хьанийцача премьер - министра Р. Ганде приглашене йиллача хана Инди а цун халкъ а довза сайна таро хургхиларга.

М. С. Горбачева жоп делар корреспондента даьча кхы а массехк хаттара.

Партийни кулгалхо хиларца дувзаденна дола хьай гӀулакхаш толамца дегӀаахар малагӀча факторашца лоархӀ Ӏа, аьннача хаттара жоп луш, М. С. Горбачева белгалдаькхар, «къайле» цаӀ я укхаза: тха вахара советски социалистически хьисап, саг хьахилара а дегӀавара а социалистически строя хьакхолла хьалаш. Тхацига болхлой, ахархой, интеллигентий миллионаш дола бераш санна, болх беза, цунца чӀоагӀбала юртарча къахьегамхой дезал Ӏомабеш хилар, — тхацига массане а хила йиш йола дика образовани, хьалха комсомольски, тӀаккха партийни организацешка чакхйоаккхаш йола общественно - политически школа — из дерригa а советски наха, моллагӀча даькъ тӀа бале а, мохк дегӀабоалабеча, керда вахар дуллача айхха дакъа юкъедахьа таро луш, тха вахара хьисапагӀа хила ма йоагӀара йола факторaш я. Хьакъал дола нах хӀара мехка, хӀара къаман ба, бакъда, тхона хетачох, духхьал социалистически строя хьакхол уж дегӀаахара, цар шоай таронех общественно - пайданерча гӀулакха пайда ийбара дикагӀдола хьалаш.

Малхбузен цхьаболча политически деятелаша, аьлар С. П. К. Гуптас, Советски Союзо шийн политика царца чакхйоаха энергии динамизми белгалйоаккхаш, кхеранца дувц, цо шийн арахьарча политика даькъера планаш кхоачашйойн социально - экономически дегӀаахара даькъе де дагалаьцараш вахаре чакхдоахеи Малхбузен, къаьстта США-на дегӀаухаш бола кхерам тӀатесса тарлу, яхаш. Цу хьакъехьа шийна хетар М. С. Горбачевс алара хьашт хилар корреспондента.

Корреспондента жоп луш, новкъоста Горбачева аьлар, цу тайпара «кхерамаш» уж дувцаш болча Малхбузен деятелий эхьах тийша дита деза. Тха партеи паччахьалкхени кулгалхоша гӀехьарча хана боккха болх чакхбоах мохк машаре социально - экономически дегӀаухилга сихдаь Ӏалашдар духьа.

Экономически вахара тайптайпарча доакъошкарча хьала ма барра мах хоадабе деннад тхо, экспертaшца дагадаьннад, уж дешаш дийцад города а, юрта а дуккхача къахьегамхоща. Бухсоцца гучадала доладеннад из кхоачашъяро, тхо тийша долча бесса, партеи халкъои шоашта хьалхашка оттaлеча лоархӀарашка кхоачилга Ӏалашдергдолча програма сурт. Оаха догдоах тхоай социально - экономически дегӀаахара стратеге керттерча лостамех бола болх парте XXVII съезд хьатӀакхоачаш чакхбаккха, хӀаьта тхо дог тийша а да тха планаш партеи дерригaча советски халкъои раьза долаш тӀаэцаргхиларах.

Советски халкъа машаре дегӀаахара хьакъехьа шийна хьалхашка доккхий а гаьнна дӀадолхаш а дола декхараш увттадеш хиларах тарра, тхона эш машар хулга, лаьттан тӀара машар лорабараи чӀоагӀбараи тхоайх тийша мел дар дерг а да. Цу даькъе, тхо дог тийша долча бесса, тха хьашташ цхьатарра да дерригaча кхыча халкъийчарца — социалистически мехкийчарца а, дегӀаенача капиталистическийчарца а, колониализмах мукъаьяннача Азе, Африка, Латински Америка паччахьалкхенийчарца а. Духхьал шоашта долча гӀулакха халкъашта юкъера кхохкам лаьгӀ ца балийта а герзашара низаш совдоахилга дӀахо дахьа а безам болча империалистий цхьайолча группана деза хургдац из, — амма, из геттара кхыдола гӀуланх да. Советски халкъа хьашташта санна, кхыча мехкий халкъий хьашташта а тхоай политика мегаш лоархӀ саха.

Корреспондента баркал аьлар М. С. Горбачевна хьалхашка оттадаьча хаттараштa къаьгтаи тешавеши жоп даларах.

НОВКЪОСТИЙ БЕСЕДА

20 мае КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева тӀанийцар Итальянски коммунистически парте руководства член Дж. Черветти, цунца безаме, новкъостий атмосфере чакхъяьнна беседа а хилар.

(ТАСС).

Укх шера фунен доакъаран лаьрхӀа дукха люцерна хьалкхеою Грозненски района Ленина цӀерагӀча колхоза механизатораша. Агротехнически бокъонаша дӀа ма деххара шоай ханнахьа де дезаш дола балхаш чакхдахарах дика дегӀаеннай люцерна. ХӀанз сенажа лаьрхӀа из хьакха а йолаьй цар. Балха нормаш тӀеххоачашъеш хьинаре къахьег комбайнераша. ХӀаьта царна юкъе къаьстта белгалбаьннаб Сулумов Мусан Бейбулатов Ӏаддал-Хьасани.

СУРТА ТӀА: (аьрдехьара аьттехьа) комбайнераш М. Сулумови, Ӏ-Хь. Бейбулатови.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

Яхьа дневник

1,4 КИЛОГРАММ ДУКХАГӀА

Пятилетка тӀеххьарча шера толаме къахьег Грозненски района «Молочный» № 1 совхоза хьайбаш лелацераша. Иштта биъ бетта планагӀа йохка йоагӀар 600 тонн йолаш паччахьалкхенга ехкай 651 тонн. Из дӀадахача шера цу юкъа ехкачунца нийсйича 115 тонн дукхагӀа я.

Ӏан замалахьа халонаш нийсъеннаяле а шоай кхоачамехи таронехи ма могга пайда эца а гӀерташ, совхоза фермай аьттув баьнаб укх шера хӀара кхоабача Ӏаттагара 82 килограмм шура дукхагӀа яккха.

ХӀаьта бригадашта юкъе яьржача социалистически яхье къаьстта хьинаре къахьийгад Орцуева Лейлас кулгалдеш болча комплексерча болхлоша. ДӀабахача биъ бетта хӀара кхоабача Ӏаттагара 1003 килограмм шура яьккхай цар, планагӀа яккха йоагӀар 570 килограмм йолаш. Яхье шоллагӀа моттиг яьккхай Джавбатыров ГӀапур бригадир волча коллективо. Цо 109 процент кхоачашъяьй шийн план.

ТӀа-тӀа шура дукхагӀа хулийташ къахьегаш дукха доаркаш ба ферме. ХӀаьта царна юкъе хӀара Ӏаттагара эггара дукхагӀа — 1061 килограмм шура яьккхай комплексе болх беш йолча Сатабаева Раяс. Цул дукха тӀехьайнсаяц къона Лабазанова Роза а. Цар санна хьинар ца кходеш къахьег Закиева Маликас, Мухаджиева Айзана, Идрисова Яхас, Закиева Зинас, кхы дуккхача доаркаша.

ХӀанз баьцаш тӀа доажадеча доаханна шура дукхагӀа тела йолаьй. Юкъера лаьрхӀача хӀара дийнахьа 10,5 тонн дӀайохьийт из хьайбаш леладераша молзаводе. Соахка дӀачутелаш хинначунца нийсйича — 2,6 тонн дукхагӀа, 1,4 килограмм дукхагӀа я укх шера хӀанз хӀара Ӏаттагара йоаккха шура а.

С. СУРХОЕВ.

ПЯТИЛЕТКА КХОАЧАШЪЯЬЙ

Вознесенонски газобензинови завода болхлоша шоай сррига таронаш оарцагӀъяьхай парте аргӀанарча XXVII съезда сийленца накъабахара.

ХӀара бетта, иштга шера заданеши тӀанийца декхараши хаал дикка хьалха кхоачашдеш хьабоагӀача цар йоккха котало яьккхай. Гази бензини даккхара пхе шера план соахке а кхоачаш а яь, хӀанз тӀайоагӀача пятилетка шоллагӀча шера чотагӀа къахьегаш ба уж. ПхийтталагӀча майга кхачалехьа пятилетка планагӀа лаьрхӀачул совгӀа цар даьккхад 112100 тонн бензин, 78 миллиони 8 бӀаь эзари кубически метр газ. Таханарча дейга кхачалехьа къахьегама овсарле лакхъяра йола пхе шера задани 2,1 процент тӀеххоачашъяьй завода коллективо. Потребителашта поставкаш яра йолча заданех а дика лоархӀаяьй из. ВорхӀ бӀаь эзар гаргга сома маьха товарни продукци ехкай цо пхе шера планал совгӀа.

Укх пятилетка шерашка даим социалистически яхье хьалха а латташ, хьинаре къахьегаш хиларца белгалъяьнна я Баркинхоев Башира, Богданов Александра кулгалдеча комбинированни установкаи компрессорни станцеи коллективаш, Королев Анатолий керте латтача КИП-еи автоматикан болхлой. Цар эггара хьалха рапорт деннад пхе шера задани кхоачашъярах.

Б. КОСТОЕВ.

РЕПОРТАЖ

ХЬАЛХАРА ТОКХОРАШ

Аьла хьаж хьаетталу Шелковской района «Пионер» яхача совхоза цонашкара. 140 гектар йолча цар тӀа боад къовлабаллалца сацац йол хьокхаш йоаллача техника «гӀовгӀ». Кхыча баьцех эяь люцерна хьокхаш я «Нива» яха, цу гӀуланха вӀаштӀехьъяьккха комбайн, сенокосилка.

— Дика хиннай духхьаша хьокхаш йола буц, — йоах гӀадвахача тракториста Масаев Абусолтас. — Укх тайпа тӀаьынар хьокхаш са а къердалу. ХӀара гектаро 25 центнер йол ма лой укхаза-м.

Из са хилча денз аравоал хьувкъам чуэца, шийден декхараш шозза кхоачашдубархӀ гектара тӀара буц хьокхаш. Сиха йокъалу буц. ХӀанз болх бе долалу Абдулхаджиев Ризвана леладеш дола тракторни шода.

Болх дика дӀабода пресс-подборщика а. Йоккха, баьццара, дика хьаяь аьла пачка гучайовл. Из хьаяьй доакъар Ӏалашдара механизированни коллектива звеньевойс, йоккха опыт йолча механизатора Адаев Саида. Пачкаш дукхагӀа хулаш латт. Сарахьа уж дӀахьоргья совхоза коа, цига укх шерара хьалхара токхор ергья царех.

ХӀаьта, лоалахарча участке сеццеи боад къовлабелчеи къахьегаш хул тракторист Харин Владимир. Цун МТЗ-80 яхача тракторо аьлах доккхий холаш ду.

Дикача даьша санна чакхдоах балхаш доакъар Ӏалашдераша. Алхха кхашкара буц хьекха ца Ӏеш, цар из хьонх наькъа йистошкара, хин каналий бердаш тӀара.

— Эхь да укх тайпара рузкъа чу ца эцаш дитар, — йоах звеньевойс С. Адаева.— Наькъа йистошка йоккха моттиг яц аьнна хеталой а, бакъда дукха буц хьонх цигара. Ӏай хӀара мергӀилг накъадаргда.

Ӏан замалахьа хоза хьаж йоагӀача укх аьлах мах баь варгвоаца беркат хул. Нийса а гӀерт лаьтта леладераш цхьаккха мергӀилг ца дойташ хьувкъам чуэца. Совхоза хьайбаш дукха леце а, чуийца люцерна царна а, комсаш лелаерий, механизаторий шоай доалахьарча а доахана тоъаргйолаш яле а иштта хьурматн кхоми бу цар аьла. Цар шоашта Ӏалашдаь ца Ӏеш, доакъар Ӏалашду лоалахошта а (совхоза хӀара шера дукха доакъар дохк Ленина цӀерагӀча колхозага, «Виноградный» яхача совхозага, кхычарга).

— Люцерна 400 гектара тӀа я тха. Царех 260 гектара тӀара оаха доаккхаргда цу езача баьца ги, — дувц «Пионер» совхоза директора Э. Идрисова. — каста долалургда тхо ги чуэца, во хьувкъам ца хиларга сатувс, хӀаьта люцерна чах аргӀаш дергда. Цул тӀехьагӀа, укх шера кхы а шозза - кхозза буц хьокхаргья цу лаьттара. Уж я гӀожача доакъара бӀаьш гектараш.

Е. ПОЛОНКОЕВ.

Оарц дала!

Шекара свеклаш йовш латт

ДӀадахача шера паччахьалкхенна дӀа ца луш 3600 тонн шекара свеклаш тӀайисар Гудермесски района «Терек» яхача совхоза. ХӀаьта цхьайттталагӀча пятилетка диъ шера тӀайисараш 10 эзар тонн я.

Иштта гӀулакх нийсделча совхоза кулгалхойи специалисташи декхарийла бар из тӀайисараш дӀа а луш карарча шерара план кхоачашъяра шоай къахьегамхой оарцагӀбаха. Фу даьд цар иштта болх вӀаштӀехьбаккхара?

Шекара свеклаш дӀайийнай 355 гектара тӀа. Гурахьа аха еза зяб дукхагӀа долча кхашка бӀаьсти мара аьхаяц. ПоагӀачох ах мара удобренеш а тайсаяц свеклай кхашка. Цул совгӀа, белгалдаккха доагӀа 15—20 ди тӀехьагӀа свеклаш дӀайийна хилар. Геттара эсала хьатӀаьннай уж. ДукхагӀча даькъе дӀа а йийнай, хьалха хьажкӀаш а генараш а тӀахиннача кхашка. Цу гӀулакхо свеклай хьувкъам лохбу.

Цхьа гектар хиллал йолча свеклашта тахапарча дийнахьа мугӀараштa юкъера лаьтта кӀаьддеш культиваци яра хӀама даьдац цига. Ханаш дӀайолхаш латте а кулгкара оасар деш нийлхъяьраш а 30 гектар гаргга мара яц.

Свеклаш дӀаелехьа хьалхагӀа де дезаш дола балхаш лерттӀа чакхдаьхадац — бӀеха оасар тӀадолаш да кхаш. Цул совгӀа, блошка яхача лазаро толхаль а я хьатӀаьнна свеклаш. Цу зене йолча хӀаманна духьала молхаш тоха а уйла йолаш бац цига.

Хиш детта йиш йолча кхашка я свеклаш, цхьабакъда, цу гӀулакха а даь хӀама дац. ДогӀана хьисапе хий детташ йола техника тоаьяц, хий Ӏоухаргдола харшаш даьхадац, поливальщикаш кийчбаьбац.

Иштта нийрча сурт бӀаргаго йиш я «Терек» совхоза кхашка. ХӀаьта фу деш ба цун кулгалхойи специалисташи?

Совхоза керттерча агронома Касумов Махьмада яхачох тоъаш яц тракторaш, культиваторaш, опрыскивателаш, кхыйола техника. Аханешка дӀанхоача тракторaш еха латт, хӀаьта вожаш шин сменагӀа болх бе трактористаш боацаш.

Бригадира гӀонча Хацаева Хьава Ӏокадаш я:

— ШоллагӀа кӀира да свеклай мугӀараштa юкъера лаьтта кӀаьддара оаха тхоай кулгалхошкара цхьа трактор еха. Из тхона луш яц...

Ше фу дича бакъахьа да ца ховш ва отделене управляющи Берсанукаев Элжиби а. Цхьатарра чакхдаха дезаш да хьанкӀашта макхаш дахара, свеклай мугӀараштa юкъера лаьтта кӀаьддара, зене йолча хӀамашта духьала химически молхаш тохара балхаш. ХӀаьта отделене... ши трактор мара яц, царех цхьанне — агрегаташ лелаеш бола вал болх беш а бац.

Листача оасаро дӀаюкъаш латт свеклаш, хӀаьта 53 гектара тӀа дӀа ца ювш йисараш 13 мае мара дӀаювш а бахкацар цига.

Юртбоахама управлене начальника А. Мишустина приказаш деттарах хувцалуш хӀама дац. Свеклаш йовш латт, карарча шера паччахьалкхенга уж йохкара план кхоачаш ца яр кхерам болаш а да гӀулакх.

Кхашта обработка яр хӀанз цӀи яьлча санна оарцагӀбаха беза берригa болхлой, техника. Геттара дикеи сихеи чакхдаха деза хиш деттара балхаш а.

С. АКАЕВ.

НОВ. М. А. АРБИЕВНА НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА СИЙЛЕН ГРАМОТА ЯЛАРАХ ДОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

Дуккхача шерашка юрта боахаме беркате болх барах, республика общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах, ваьча дийнахьа денз 50 шу дизарца дувзаденна Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла **Арбиев** Магомед Алиевича — республика юрта боахама министра.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель Х. БОКОВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

гор. Грозный,
1985 шу, 17 май.

В. И. Ленина цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача завода кхоалагIча установка оператора Гелагаева Зайнапа къахьегама книжка тIа из 18 шу хьалха балха хьаэцарах мара кхы йоазув дац. Цхьан дешаца аьлча установка болх бе йолаелча денз таханарча денга кхаччалца цхьан моттиге болх беш хьайоагIа къахьегама ветеран.

Масса йолча хана ший декхарех дика лоархIаеш хиларца белгала я Зайнап. Шийна ховр камаьрша дIалу цо керда балха баьхкача кагирхошта.

Хьаьналеи беркатеи болх барах Гелагаевайна тийнна сийлен грамоташ, маьхе совгIаташ дукха да.

Дика къахьегаш санна хьинаре дакъалоац цо коллектива общественни вахаре а. Из я цеховой комитета председатель.

СУРТА ТIА: аппаратчик З. Гелагаева.

И. ПЛИЕВА сурт.

ДЕГ ТIАРА КЪОАБАЛДУ ОАХА

ХЬАШТАША ДIА МА ДЕХХАРА

ТIехдаьккха малар меларaи алкоголизманеи духьала лоаттабу къовсам доккха социальни декхар санна а лоархIаш КПСС ЦК, СССР Министрий Совето тIаийца соцамаш советски наьха дагара а цар хьашташа ма деххара а да. Нийса белгалдаьккхад цар тIа, производстве, общественни моттигашка тIехдаьккха корта бохабу малараш меларашкара доагIар даим дизза хьадехаш ца хилар, цкъаза царна гешт а дий уж буташ хилар.

Малара тIера волчунгара хIара цу тайпара гIалат ме доал наччахьалкхен, общественни организацеша, административни органаша де дезараш хьдда белгалдаьхад цу лоархIамеча документаш тIа. Цар тхона гIо ду вай обществo дегIаахара новкъарле еча цу гIулакхашца лоаттабу къовсам хоадамболаш оттабара. ХIанз ерригача подразделенешкарча партийни, профсоюзни, комсомольски организацешкара цунна тIалеста шоаш бу болх эргабаьккха тоабелга, малара тIакхувш бараш ловргбоаца хьалаш хIара къахьегама коллективе хьаделга хьадийхад оаха.

А. ЧАПАНОВ,
«Грознефть» объединене парткома секретара заместитель.

НИЙСЕИ ХАННАХЬЕИ

ЧIоагIа новкъа хул цхьацца йолча къахьегама коллективашка корта бохабу малара тIаккхувш бола нах хилар. Уж тайпа болхлой белгала ба коллектива юкъарча гIулакхашта, балха тIа брак еш хиларца. Из нийрча хIама леладеча новкъостагара гонахьарчарна дукха зе доал, хатараш хул. Цкъа-дале, ше болх беча коллектива гIулакхаш телхадарца производствана зе ду цо. ШоалагIа-дале балхара даьккхача цун аларех тийша бахаш болча дезала материально Iаткъ из, моральни хатар хулийт.

Зуламаш хьадеш долча малара тIаккхувш болча болхлошта никъ бехка гIерташ лирагIболча тайпара къовсам лоаттабу оаха — инструментальни цехерча болхлоша.

Цхьаболча новкъостаща оал тхога шун фу бала ба, балха хана а доацаш, оаха тхоай ахчах мелача маларца. Уж нах иштта лоха кхетам болаш хилар чIоагIа новкъа хет.

ДIахо йодача хана наьха сакхетам лакхбеча даькъе геттара чIоагIа лоархIаме да «ТIехдаьккха малар мелари алкоголизми дIаяккхара де дезарий хьакъехьа» укх деношка кепатеха арадаьнна КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советеи тIаийца документаш. Ший ханнахьеи доагIаш даьи хIама да из. Цхьаккха тайпа машар хила йиш яц корта бохабу малараш мелача, дисциплина телхаеча нахаца, уж вайца тарлургбац.

Б. МОГУШКОВ,
Назрановски «Электроинструмент» яхача завода инструментальни цеха бригадир.

ЛА ЙИШ ЯЦ

Хьаьнала къахьегаш, барттайна, безаме коллектив я тха яр. ВIаши оагIув хьаллоацаш, эшачоа гIо деш. Iимерзо йолаш ба соца цхьана къахьегаш бола эрсий, нохчий, эрмалой, гIалгIай, кхыча къамий нах. Дерригa а юкъара да тха. Кхыча тайпара хила а йиш яц гIулакх, хIана аьлча аттачарех бац оаха беш бола болх.

Массехк шу да аз заводе къахьста. Болх сменагIа бу. Смена тIа водаш а балхара ваьцна чуводаш а дукхагIйолча хана гIаш ух со. УнахцIеноина а дика лоархIаш ма дий из.

ЧIоагIа со цецвоаккхаш да цхьа хIама — Iуйрийна сецца города улицашка го йиш я, корта бохабу малараш менна, когаш тIа ура ца лоатталу нах. Сел Iурре царна из малар мичахьара кораду а кхетадеш вац со. ХIаьта фу болхло хургва цох ше леладер. дувцар фуд ца ховш хилча. Ди ший шоллагIча даькъагахьа лестачеи сайрийнеи уж городе дукха хиларах-м дувца а мича эш.

Маларо бохабаь делачарна юкъе геттара дукха ба кагий нах а. Шоай новкъа гIолла болха нах дIабаха ца буташ, царца довнаш даха, шоаш мел «майра» ба хьахьокха гIерташ хул уж, хIаьта нагахьа санна халкъа дружинникаша уж дIалийцача нийслу царех къахеташ, «шийга гIолла дIавода саг хIана сецаву, дIавахийта мегаргвеций» яхаш «дог лазаш» бараш а. Из цхьаккха дича а хила йиш йолаш хIама дац, хIана аьлча хIаране дика кхетаде деза корта бохабеча маларах цхьанна сага а хьабаьнна пайда боацилга, наха зе, хатараш, белхам цунах хулга.

Сона а са новкъосташта а хетачох ший ханнахьа тIаийцаб малараш декхара тIахьожабаь соцами из чIоагIбу указаши. Из — хано дIадехар да, хIана аьлча вайна эш унахцIена йола тIехье, цудухьа дег тIара къоабал а деш хьаллоац оаха, мугIаречa болхлоша, цу хьакъехьа, партеи правительствоси чакхдаха лерхIа дерригa гIулакхаш, «ак» — ях оаха маларa, цох дувлача зуламашта, керттерча даькъе сага шийна хулача зенна.

Б. АУШЕВ,
Грозненски «Автоспецоборудование» яхача опытно - экспериментальни завода литейщик.

ХУВЦАЛУШ ХIАМА ДАЦ

ДIабахача биъ бетта, совхка цу юкъа хинначул 77 килограмм дукхагIа шура яьккхар хIара кхоабача Iаттагара Сунженски района ЦIеча Эскара цIерагIча колхоза хьайбаш леладераша. Районе эггара лакхагIа хьокхам ба из. Цунца цхьана, «Победа» колхозе — 101 килограмм, «Путь к коммунизму» колхозе — 52 килограмм кIезигагIа яьккхар укх шера соахкарчул. Хьалаш цхьатарра доллаше а цар гIулакхаш бе-бе хIанад хьожаш хилар укх деношка тха рейдови бригада.

ЦIеча Эскара цIерагIа колхоз. Хьайбашка Iа даккхийтара кхоачам боллаш доакъар Iалашдир цига соахка. Цу гIулакхо йиш хилийтар дIадахача шера гурахьа чусоцадича денз укх шера доажаде арадаххалца тоъал доакъар телаш доахан кхаба. Из бахьан долаш, массе хана гIаьххьа шура луш а дегIа эсала доацаш а Iангара даьлар уж. Цхьа етт оста ца боалаш унахцIена Iаьсий а дир. Масала, дIабахача биъ бетта хIара бIаь Iатта тIехьара 30 хьакъоастадир уж, соахка цу юкъа хьакъоастадаь хиннараш 24 мара дацар. ХIаьта дахка доахан дукхагIа мел хул маша а тIакхет.

ТIеххьарча хана дукхагIа йоакхо ю колхоза кулгалхоша наьха къахьегам вIаштIехьбаккхара а балхацара цар безам совбаккхара а. Хьайбаш леладераш материально а морально а белгалбахара отталь лаьрххIа мероприятеш я колхозе. Уж хIара сага йовз. Царга хьежжа, масала, хьалхарча итт дийнахьа хинначул шоллагIча итт дийнахьа хIара кхоабача Iаттагара совгIа яьккхача шурий цхьан килограммах, тIакхетийтача хьоанала цхьан процентах дояркашта пхиппха сом преми лу. ХIаьта бетта яьча социалистически яхьа итогех ферме гIолла котало яьккхачоа 20 сом, доахан чулаттача хIара корпуса — 10 сом преми лу. Цул совгIа шера хIара кхоабача Iаттагара 3000 килограммал дукхагIа шура яьккхача дояркана 300 сом лу.

Карара шу доладелча денз цу тайпара премеш кхычарел дукхагIа нийсьй яхье хьалха йоагIача дояркас Хашакиева Хамсата.

— МалагIа пайда бу колхоза хьайбаш леладераш цу тайпара материально белгалбахаро? — хаьттача:

— Хьалха бетта баьча балха итогех яхье котало яьккхача дояркана, скотника мара телацар колхозе ахчан премеш. Из бахьан долаш йоккхагIа опыт йолчара мара къовсам лоаттабацар яхье котало яккхар духьа. ХIаьта опыт кIезигагIа йолчара яхье хьалхле яккхар шоай низ дIакхоачаргбоаца гIулакх долга кхета а деш башха хало яцар шура алсамъяккхара. Цхьабакъда, шераи хIара итт дийнахьен баьча балха итогех дукхагIа шура яккхарахи хьоанал тIакхетийтарахи ахча тела доладича сурт хувцаделар. ХIана аьлча, преми яккхар хIаране низ дIакхоачарголаш хIама да хIанз. Цу гIулакхо боккха пайда а баьб. Масала, Iаттагара тIеххьара яьккхача 200—300 грамм шурий хьоанал 10 процент совгIа хул. Цхьабакъда, Iояккха хала йоландаь цхьаболча дояркаша ютар из хьалха, дукхагIа шура яккхара мара йоакхо ца еш. ХIанз кхыча тайпара да. Ерригa а Iояккха гIерт хIараяр. ХIаьта шурий хьоанал лакхагIа мел хул дукхагIа ахча лу цунах паччахьалкхено, — йоах колхоза парткома секретара Марков Александр Владимировича.

РЕЙД

Иштта эргабаьккха болх тоабаро таро хилийтар колхоза ферма коллектива укх шера соахкарчул дукхагIа шура йоаккхаш къахьега.

Доахан мошача доакъарца кхаба доладаьчул тIехьагIа кхы а тIакхийттаб маша. ХIанз хIара кхоабача Iаттагара 8 килограмм гаргга шура йоаккх дийнахьеи буси, хIаьта толашагIа болча доаркаша Хашакиева Хамсата, Фаргиева Золобона, Сухорукова Верас, Куртоева Зинас, Сасина Клавдияс — 10 килограмм совгIа.

Кхы а цхьа дика гIулакх чакхдаьккхад укхаза. Хьайбаш мошача доакъарца Iалашдеш боахкача механизатораштa доагIа ахча яьккхача шурийх тийша хургдолаш оттадаьд. Из бахьан долаш шоай декхараш ма хулла дикагIа кхоачашде гIерташ къахьег цар, хIаьта къаьстта мошача доакъара КИР-аца рапс, рожь хьокхаш волча Кухтин Сергея, цо хьекхар тракторий лафеташца ферма хьатIакхухьаш болча Барминов Виктора, Сериков Владимира, Осипшев Виктора, кхычар.

Паччахьалкхенга шура йохкара ах шера план кхоачашъяра хIара дийнахьа 4,8 тонн дIатела еза колхозхоша. Из декхар а тIехкхоачашду. ХIана хIара дийнахьа юкъера лаьрхIача 5,2 тонн дIахьо паччахьалкхенна шура дIанийеча пункте.

Кхы тайпара сурт да «Победа» колхозе. Доахан Iангара дахара доакъарца 78 процента мара Iалашбанзар соахка колхоза хьайбаш леладераш. Цул совгIа дика а лацар из. Масала, кийчъяьча 817 тонн аьлах 492 тонн цхьанна классах йоацаш во яр. Хьайбаша дикагIа дуаргдолаш, царна дукхагIа пайда бергболаш доакъар хьаьндара а деш хIама дацар Iай. ХIана аьлча, яц доакъар кийчлу цех. Из бахьан долаш, ца далийтар духьа санна мара кхабацар доахан. Цудухьа я дIабахача биъ бетта яьккха шура соахка хинначул дукха кIезигагIа.

БIаь Iатта тIехьара 56 Iаьсиг мара хьакъоастаданзар соахка цу боахаме, план 85 йолаш. ЛурчогIа тоъал Iалаш ца дар бахьан долаш, март бетта денз апрель бетта доажаде арадаххалца рационах доагIачох ах мара доакъар ца телаш кхаьбар доахан. Из бахьан долаш гIелденна Iангара даьннача царех дукхагIдолчар денна Iаьсий а дир, яхаш леткъар укх шера январь бетта тхо цу боахаме хиннача хана шурий ферма кулгалхой. Укх шерара сурт кхы а вогIа да. ДIабахача биъ бетта 176 Iаьсиг мара хьакъоастадаьдац доахана тIехьара. Соахка цу юкъа хиннараш 247 дар. Зооветеринарни болх иштта во бар бахьан долаш дебаде, тоаде вIаштIехьдалац доахана Iул а. ДIадахача шера укх хана 909 етт хиннабале хIанз 815 мара бац.

ЙоагIа йоакхо янзар укх Iай наьха къахьегама хьалаш вIаштIехьдахара а цар балхацара безам совбаккхара а. Яхьа итог наггахьа мара йицар, хьайбаш леладераш морально а материально а белгалбахацар. Шоай социалистически декхарех цхьаккха хIама ховш бацар дукхагIбараш. Цу хьакъехьа лоадамболаш хувцаденна хIама дац хIанз а. Хьалха санна, оза а ца озаш тел доаханна доакъар. Из ший ханнахьа а кхоачам боллаш а ца дахьаш моттигаш нийслу.

Моша дар да хIанз доахана тела доакъар. Цхьабакъда, шура алсамъяккхара, ЦIеча Эскара цIерагIча колхозе санна, новкъостал дац цо. ГIийла, эсала долаш Iангара даьннача доахана дегIа низ меттаоттабара дIадода цунах дукхагIдар. Из бахьан долаш кIезига я дийнахьа хIара кхоабача Iаттагара йоаккха шура — 6,3 килограмм. Гаргарча хана из тIа ца кхете паччахьалкхенга шура йохкара ах шера план кхоачашъергьяц. ХIана аьлча, план яра хIара дийнахьа 8 тонн йохка езача, 4,7 тонн мара йохкалац хIанз.

Кхы дикагIа хьал дац «Путь к коммунизму» яхача колхозера дар. Нахагара а нийца дIаенна 55 тонн ца лаьрхIача, соахка биъ бетта хинначул 59 тонн кIезигагIа шура ехкай цо паччахьалкхенга укх шера цу юкъа. Из гIалат нийсдалара бахьанаш «Победа» яхача колхозе долчарна тарра да. Геттара кIезига дар хьайбаш Iангара дахара укхаза Iалашдаь доакъараш а, масала, йол кийчъяра план — 13 процент, силос — 80, сенаж — 16, баьций витаминни хьоар — 16 процент мара кхоачашьянзар. ДукхагIдола из хьаьндеш тийна хиннадале а тоъанзар доахан лерттIа Iангара дахара.

— Дикача шурах дог даха йиш йий доахана дIателлар ча мара ца хилча? — леткъ хIанз цу колхоза шоллагIча ферма заведующи М. Галаев.

ХIанз мошача доакъарца кхоабаш да цу боахамера хьайбаш а. Цхьабакъда, хIара кхоабача Iатто дийнахьа лур 6,1 килограмм мара яц. Iа доаккхаш гIелденнача доахана шоай дегIа низ меттаоттабаллца из тIакхетийте тамаш а я. ХIаьта цу гIулакха кхы а дикка ха езаргьа.

ХIанз хIара дийнахьа нийс тонн шура йохк паччахьалкхенга цу боахамо. Цхьабакъда, ах шера план кхоачашъяра 15 тонн ца ехкача яргьяц хIанзчул тIехьагIа. Из гIулакх де царна карагIдоале тамаш а я.

Цхьан шера далийта кхоачамбоацараш дага а кхоабаш уж дIадахара, кхы нийс ца далийтара низ дIакхоачар ду цхьадолча боахамашка. ХIаьта «Победа», «Путь к коммунизму» колхозашка цу гIулакха йоакхо ца яр ла йиш йоацаш хIама да.

А. ШУМКОВ,
Сунженски района халкъа тIахьожама комитета инспектор.
Э. ТОЛМАЧЕВ,
цу района «Знамя труда» газета болхло.
М. ХАМАТХАНОВ,
тха спец. корр.

МИШТА КХОАЧАШДУ ДЕКХАРАШ

ТАРОНЕХ ПАЙДА ЭЦАЦ

Нохч - ГIалгIай прядильно-ткацки производственни объединене арахецача продукцех дикка дакъа кхоач № 2 йолча филиалага. Цо арахец плющ, даьре покрывалаш, плющеви истола тIа тувса гаташ, кхыдар.

Юрта бахача наха болх бе моттигаш Iалашъяра № 2 йола филиал хьайийллай Грозненски района Чечен-Ауле. Во яц укхаза хьалъь производственни помещенеш, йолаш я квалифицированни кадраш. Плановн заданеш тIехкхоачаш а еш къахьегаш ба ткачихаш С. Юсуаева, П. Джамалдаева, С. Джамалдаева, Х. Мусаева, Л. Бихаева, дукха а кхыбараш.

Болх безаш, хьинар дола нах укхаза кIезига беце а филиало плановн заданеш кхоачаш ца еш моттигаш хул. Иштта кхоачаш ца еш йисай укх шера хьалхарча квартала план. 89 процент мара яц цу юкъагIа арахийца продукци. ХIаьта апрель бетта план тIехкхоачашъяьй — 103 процент.

Фу бахьан да предприяте ритмично болх ца бара?

Цхьан дешаца жоп дала хала да цу хаттара. Бахьанаш тайп-тайпара да. Цхьадола кхоачамбоацараш лакхегIа латтача организацеша новкъостал ца дича дIадоахалургдолаш дац, вожаш — объединене а филиала а кулгалхой мела хиларах хьахинна да.

Филиале латта оборудовани тишъенна я. Из бахьан долаш болх хийцца дIабодац, каст - каста станокаш йох, уж тоае гIертташе а ха дIайода, хIаьта хьатове эттача а оатхалаш тоъац. Из цаI да. Цхьабакъда, керттера дар-м из дац.

— Оборудовани дика еце а, планови заданеш кхоачаш ца еш Iергдацар тхо эшача боараме бийдал яларе, — йоах филиала директора декхараш кхоачашдеш волча М. Заурбекова. Тоъам болаш хьахецац тхона боамбе тай. Шера, кIезигагIа эше а 9 тонн эш из филиала, хIаьта хьахьожаяьр фонд 3 тонн мара яц.

Ца тоъаш йола бийдал, оборудованена эша оатхалаш лехаш филиало Росси мел я экспедитораш хехк, мичча бесса даь а шоашта эшар Iалашде гIерт уж. Цхьабакъда, массаза а аьттув баьле цIа-м ахац.

Бакъахьа дар аьнна хет, моттигерча промышленноста министерства кулгалхоша шоай подразделенеца новкъостал а даь, уж кхоачамбоацараш дIададьхача, планови заданешка хьежжа бийдал хулга Iалашдича.

ХIаьта объединене а филиала а кулгалхой шоаш ледара болга хьахьокхаш а дукха масалаш доаладе йиш я. Ховш да моллагIча предприяте хий доацаш болх бе йиш йоацилга. Къаьстта дукха эш из прядильно - ткацки промышленносте. Укхаза арахецача продукцех дукхагIъяр хих чакхъяккха езаш я. цул совгIа хий ца хилча болх бе йиш йолаш яц котельни, кхы вIалла деце а наха мала, кулг-юхь дила эш из. Теша хала дале а, № 2 йолча филиале шера дукхагIйолча хана кранагIа хи тIадам багIац. Тракторaш а хехкаш иттех километр гаьна уллача «Тепличный» совхозера хьатIакхухь хий.

Мишта нийсденнад тоъал йоккха йола предприяти хий доацаш йитар? Фу бахьан да цун?

— Тхо цу гIулакха де хIама долаш дац, — йоах М. Заурбекова. Совхоз баьцадааращ чуэца йолаелча тхона а хий хургда.

Ювцар я «Зарл» яха юртара совхоз. Цо ший гIулакха централььни усадьбина гаьна йоацаш скважина яькхай. Баьцадаараш хьадаьлча уж дила шин-кхаь бетта болх бе йолайолийт скважина, цул тIехьагIа керда сезон хьатIакхаччалца соц из. Цу юкъагIа хий доацаш юс филиал а.

Филиала, объединене кулгалхой сагота хилча, уж кIезиг - дуккха а дIатохабелча хала гIулакх дацар скважина хадданза шера болх белга вIаштIехьдаккхар. Из укхаза деш дац.

ДикагIа хила йиш йолаш дар укхаза къахьегама, быта, салаIара хьалаш. Цу дешай а йоакхо ечоа тара дац гIулакх. Итт шу гаргга ха я тхона спецбарзкъаш — тIолгаш, халаташ, комбинизонаш, кхыдар ца лу, яхаш леткъ болхлой. Филиале яц балха хьавеча барзкъа Iодаккха, тIадувха, делкъейна кхача баа моттиг. Соахка ноябрь бутт болалуш дIайолаяь ремонт яь ца йоалаш йисар. Ладар чуухаш ба тхов, ремонт эшаш я котельни.

Болх тоабелга, коллективана кхетам лулга дувцача белгалдаккха дезаш цхьаькха а да. БIаь саг гаргга чувоагIаш йола коллектив партийни влияни йоацаш йитай. Директора декхараш кхоачашдеш вола М. Заурбеков ца лаьрхIача цхьа- коммунист вац укхаза. Масса долча гIулакхашка диллача парте членаш хила мегаргбола нах кIезига бац филиале. ХIаьта а дикагIчарна юкъе дикагIбараш хьа а хержа, партийни организаци вIашагIйоллара йоакхо яьяц е объединене партбюрос а е Грозненски райкомо а.

— Ховш да тхо № 2 йолча филиале коммунисташ боацилга, — йоах объединене партбюро секретара Л. С. Хутиевас. — Болаш ба парте хьаэца мегаргбола нах а.

ТIаккха хьа хIана эцац уж, аьнна хаттар отт. Цунна жоп а луш ала деза, партбюро мела хиларах филиал партийни влияни а йоацаш, теса йитай.

Уж кхоачамбоацараш дIададахара кхыгIахьара нах оарцагIбовла безац. Моттигерча промышленноста министерства, объединене кулгалхошта дулургдолаш хIама да из, нагахьа санна болх тоабе цIенхаштта безам бале. Иштта мара кхоачашдулургдац шера план 27 декабре кхоачашъергъл, аьнна тIаийца декхараш.

Совхоза керда гIирсаш

«Кавказ» яхача совхозе хинначоа е Орджоникидзе — Моздок наькъагIа вахачоа а бIаргадайна хургда хьалдеш латта дукха гIирсаш. Духхьашха хьалдеш ла укхаза шишша квартира йолаш, блокех даь цIенош. Шозза вIаштIардаь кирпичех деттараш а дац кIезига.

— Тха совхозе вIашагIъелла йоккха гIишлошъю бригада я 60 саг юкъе а волаш. Царех дуккхачар гIишлошъяра профессеш шишшанхоккха я, — яхаш дувц совхоза прораба Мамилов Мухьмада. — Цхьан ханна хьаллу оаха йиъ-йиъ квартира йолаш шозза вIаштIардаь шиъ шишша квартира йолаш цхьайттеи чуIа цIенош. ХIара квартире, городе хьалдеча цIеной ярашка а санна, мел эшаш йола паргIатонаш я.

Дуккха хьалъю производственни объекташ а — 700 хьакхийна лаьрхIа свинарник-откормочник, хIанзарчар тайпара, ерригача халача балхий процессашта яь механизаци а йолаш йола шурий-товарни ферма ши корпус; урагIдахад жа леладерий бригадашта лаьрхIа шиаш чуIеча цIеной пенаш. ХIаьта дIахо хьалде лаьрхIа гIирсаш кхы а дукха да.

Къаьстта лоархIаме да гIишлонхой бригада членаш арахьара тIабаьхка ца хилар. Уж берригаш а циггача бахаш. гIишлонхой профессеш совхозе Iомаль бола ахархой бакаменщикаш Цороев Жабраьил, Жеребцов Леонид, Булаев Курбани, штукатур Алиева Лида, столяр Ужахов Хаматхан, хIаьта Баркинхоевгlар дезалера совхоза гIирсаш хьалдеча къахьегаш ба вежарий Идрис, Iаьла, Хьасан, Iумар. Уж берригаш а шоаш караийцача гIулакха говзанчаш а хинна дIаэттаб.

— Кердача цIеношка баха чуховшаргбараш дукха ба тха укх шера, — доккхал дешш гIадвахан дувц совхоза директора Султыгов Мухьмада. — Керда квартираш эггара хьалхагIа лургья Сийлахь - боккхача Даймехка тIема ветеранашта, хьалха латтача механизаторашта, хьайбаш леладерашта.

П. ГАГИЕВ.

Социалистически доттагIле

БАЛТИЙСКИ ФОРДА ТIА ГIОЛЛА ПОЕЗДАШ ГIОРГЬЯ

Куршски залива (Балтийски форд) йисте уллача литовски портови городе Клайпеде хьалъе йолаьй йоккха гIишло. Нефтеперевалочни база, торговии чкъаьрийи портий хий. кIоарга долча причалашта тIехьашка, хIаппзалца алхха шаьра пхо йола баржаши хи кIалхарча ткъамаша леладеш дола пассажирски теплоходаши мара ца лийнача болх беш я земснарядаши лаьтта хьалтувсаргаши. Копраша Iочуухийт сваяш, форда йисти йила цIена йола, гаьнна форда чуйодаш йола пирси чIоагI а еш.

1986 шера укхазара дIайолалургьа Советски Союзаи Германски Демократически Республиканеи юкъера, нийсагIа аьлча Клайпеданеи Мукранонеи (Рюген яха гIайре) юкъе бурамаца ю перевозкаш. Балтийски форда тIа гIолла поездаш ухаргйола никъ 506 километр бIаьха ба.

Хьалъеш латтача гIишлон масштаб дикка йоккха я. Бурам юхадерзадулургдолаш экватори тоаяра, эстакадана тIадолха рельсови наькъаш дахкара йола дамба хьаяра духхьал земснарядашца залива чура хьалтIадоаккхаргда цхьа миллиони ах миллиони кубометр лаьтта. Царех тара балхаш деш латт ГДР оагIорахьа а. Хьалъеш йола гIишло чоалханеи боарам боккха болаши хилара тIакхет из сиха а езаш хилар: хIанззалца иштта сиха хьальяьяц причальни комплексаш — из гIишло хьалъяра балхаш дIадоладелча денз переправа эксплуатаце дIаяла лаьрхIа ха кхо шу кхоачаш а доацаш мара яц. Долаш дац дунен флотаца цу тайпара дола бурамаш а — шишша палубеи шишша винти яраш. Царех хьалхардар духхьал хьадеш мара латтац ГДР цхьан верфе. Из хургда 190 метр совгIа дIаьха, 26 метр совгIа шера, водоизмещени 22 эзар тоннал лакхагIа йола, хIаьта а осадка 7 метрал кIеззига совгIа мара йоаца ши палуба йола кема. ЛаьрхIа да экипажаи пассажираштеи чуIе комфортабельни каюташ хьае.

МалагIча сурте хургба кердача липе болх? Цун принцип — лаьттани фордеи доазон тIа ма хулла кIезигагIа а латташ, лелаш хилар. Причала дIатIакхаьчача бурама корма эстакадана «тIалатаргьа», хIаьта борт — пирсана. Цу ханна, эстакадана дIатIакхаьчача, машиннаькъа состав па соцаш кема корма хьаcллалуча туннела чу къайлаяргьа. ШоллагIа йола состав дIатIакхачале эстакада айлургьа, тIаккха шоллагIа йола состав а къайлаяргьа форда гиганта кита чу, цун шоллагIча этаже. Йиъ-йиъ соа йола ерригa 103 вагон йоттара процедура дерригa ши сахьат лоацаргда.

ХIаьта Мукране кхачара форда тIа гIолла бе безача 506 километр бIаьхача наькъах дийцача, из бараiттa сахьата бу теплохода. Цига дIатIаотт из вож санна йолча эстакадана, цIаьхка а шин сахьата туннела чура корма тIа «арайоалийт» ше хьаcна составаш, чуэц керда мухь, нийсса шовзткъе бархI сахьат даьлча клайпедски пирсе юхакхоач.

Хьалхара бурам, вай дийцача тайпара, лела долалургда 1986 шера. Цул тIехьагIа хIара ах шу массаза доал цхьаца кхы тIадеттталургда, уж дерригаш а ялх хиллалца. Бурамаш тIа дIа-юха кхухьача мовхьий боарам (1990 шера долча лоархIамех) 5,3 миллион тоннага кхоачаргда. Дилла лелаш долча кемаща из мовхьаш дIанхахьара хьалъе езаргьяр кхо эзар сагах латта персонал а итт причал а йолаш йола керда порт. Бурамаша цхьан причала тIа бергба болх, цунна гIулакх де эшаргва 150 гаргга саг.

Нагахьа санна уж дерригa мовхьаш машинновкъа кхахьа дезаш хилча, иштта а йоккха нагрузка тIалаттача Польски Халкъа Республикаи Германски Демократически Республикаи транзитни магистралашта хIара денна тIаетта езаргьяр пхиъ-илх бIаь вагонах латта машиннаькъа керда состав, хIаьта из хIама де йиш хуле тамаш а яр. Цхьаькха машиникъ биллагра дукха ахча гIоргдар цу тIа а цо юхалургдолчунга хьежача билла расчет йолаш а бац. Иштта дагадера хIанзарча хьалашка эггара рентабельнегIа йола из система хьае. ЛаьрхIа да Клайпеда — Мукран яха бурама переправа хьаярга дIадодар пхе шереи ах шереи юхаметта оттаргда аьнна.

Вай мехка моццагIе а тийша ба форда тIа бурамаца ю машиннаькъа переправаш рентабельность лакха йолаш хиларах. ХIанз укх сахьате болх беш да массехк цу тайпара дола «тIий». Баку — Красноводск яхача линех болх беш долча пхе кема-бурамо шоай эффективность лакха хилар хьахьекхача Каспийски форда тIа царна тIатоха лаьрхIал кхы а бархI низ бола дизель-электроход. Из хIама дича Каспена тIагIолла уллача тIаь кемаш дIа-юха лелара йола таро кхоза совъяргьа 1985 шу чакхдоалаш. Гаьнарча Малхбоале ворхI бурам да материк Сахалин яхача гIайренца ювзаш (Ванино — Холмск яха линн), цар чакхдоах шера кхо миллион тонн дола халкъа боахама мовхьаш. Ше дика хилар хьахьекхад Ильичевске яха советски порт болгарскичунца — Варнаца ювзаш йолча духхьашхарча дунен халкъашта юкъерча переправа. Цу бурама переправана эксплуатаци яра опыт яр эггара кердагIа йолча технически решенеех пайда а эцаш хьалъеш латтача Клайпеда — Мукран яхача переправа проекта ларде лаьцар а.

Советски Союзаи Германски Демократически Республиканеи юкъе форда тIа гIоллара переправа хьалъяр СЭВ чудоагIача мехкий транспорта даькъе цхьан гIулакхаш леладара йолча къоастадаь аьлча, царна юкъе мовхьаш дIа-юха кхахьара рационализаци яра чулоацаш йолча йIаьххача ханна лаьрхIача целевой программа цунах доаллаш йола дакъа да. Клайпеда — Мукран яхача переправа массехказа сихдергда машиннаькъа мовхьаш кхача деззача дIакхоачаделга кхыметтел специализированни кемашца (контейнеровозашцеи ролкеращцеи) нийсдича а. Цунах доале цхьаькха кхычарел тIехдола хIама да. Цо мовхьаш цхьаннахьа Iо а ца доассадеш кхухьаргхилар, долче, сов къахьега а низ тIаахийта а ца безаш, хIаьта Iодоассадеш ца хилар бахьан долаш хIама тIера ца доалийташ а дIакхоачадергда мовхьаш кхача деззача.

Керда переправа хьаяра доагIаш дола цхьаькха лоархIаме хIама да, экономически гIойлен гонахьарча гон хьашташи цхьан тардарах йола атта йоаца проблема къоастае проект оттальрий вIаштIехьдалар. Переправа клайпедски комплекс Куршски залива йистте еш латт, хIаьта из залив Iалама заповедник я. Цудухьа проектировщикаша а царна тIеххьа гIишлонхоша а дизза кхоачашду цу хий латтача моттига экологи метталоаттаяра, Литовски форда йиста зе ца дара де мел дезар. ХIаьта из лаьттана а форда а доагIаш да — ховш долча тайпара Клайпедера торгови а чкъаьрий а портий кемаш лелаш дола канал чкъаьраща, къаьстта балтийски угорь санна долча маьхерчар миграци ю канал чу да. Цудухьа переправа яра оптимальни решени лахара юкъеэзабар республикански Iилмай Академера санна иштта СССР Iилмай Академера а специалисташ - экологаш. Духхьал цо экологически экзамен «дIаелча» мара йолаяьзар из кхоачашъе.

Эдмундас ВЕЦКУС.
(АПН).

ХАЛКЪА ТIАХЬОЖАМ

ДИКА ГIОНЧА

Лакха йоацача халат тIадувхача кхалсаго хьаьший безаме тIа а ийца, ферма дIахьокхаь бигар. «Юбилейный» совхоза дикагIйола доярка, халкъа тIахьожама керттерча группа член йола Хожбахмадова Закият я хьайбаш леладу помещенеш йовзийтар. Гуш дар ший цIа санна ферма цунна дика йовзилга, из укхаза боккъонца йола фусамнана йолга.

«Юбилейный» совхоза МТФ опыт дIазца каст-каста нах ух лоалахарча боахамашкара а. Помещенешка цIене, лостам болаш я. Иштта хоза кийчъяь я цIе уголок, уллув я хьайбаш леладераштa хьалъяь столови. Кхыча бесса дар хьалха укхаза гуш хинна сурт. Каст-каста дагайох Закият Хасановна хьалха хинна тиша помещенеш. ТIаьда, шийла, баьде яр уж. Кулг-кара деттар доахан, цхьаккха а тайпа механизаци яцар. Цунна бIаргагуш хувцаялар МТФ. Хьайбай продукци дукхагIа яккхара мел эшар долаш, механизированни ферма я из хIанз.

Халкъа тIахьожамхочунга дакъа ца кхоачаш, цо тесса дита цхьа хIама дац ферме. Из иштта долга хьахьокхаш дукха масалаш доаладе йиш я. Цкъа трансформаторни станце авари а хинна, шин дийнахьа электроэнерги йоацаш йисар ферма. Сейцар транспортер, мехдойка аппараташ, саррахьа помещенешка баьде яр. Укхаза а хьалха яьнна дIаэттар Закият Хасановна. Помещенеш кулг-кара цIенйора, саррахьа трактораша луча сердалах кулг-кара доахан деттар. Де мел дезар дир доахан меца ца дитара, шура кIезиг ца ялийтара. Цу деношка а З. Хожбахмадовас ше хIара кхоабача Iаттагара 14 — 15 килограмм шура йоаккхар.

МТФ вIашагIъеллача халкъа тIахьожама поста керте латтача Закията чIоагIа теркам тIалоаттабу доакъар кхом а беш дIаахийтара. Масала, март чакхбоаллаш гучадаьлар ферме хьалкхухьаш йола фураж весовой ца озилга. Цу гIулакха бехке вар бригадир С. Исраилов. Де дезар ца деш ше юстара а ваьнна, деррига а совхоза фуражира дIатIадилла хиннад цо, З. Хожбахмадовас еннача представленех бригадир цIенхаштта бехктокхаме эзар цу тайпара хIама де кхы дог оттаргдоацаш.

— Шийгара масал а гойташ, наьха хьинар айде хов Закията, — йоах парткома секретара З. Усмановас. — Новкъостал эшачоа из массаза уллув я. Тайп-тайпара нах ба тха ферме, цхьабакъда, берригаш а из езаш, лоархIаш ба.

Iуйранна 5 сахьат доаллаш балха хул Закият. Хьож доахан детта кийчо яь йий, нах ханнахьа балха хьаухий. ХIаьта ше-м йоккха говзанч я из. Деррига а зийна, минуташка кхоачаш нийсдаь да цун. Аппаратащца доахан дийттачул тIехьагIа юхейиса шура кулгкара цIенйий хьайоаккх цо. Из эггара хьаьнагIа яр я. Ца хьожаш Iийнаяц из доакъар мишта кийчду, ший ханнахьа кIалхьарцар хьадахьий. Хьадех фураж йоаггIача бесса кийчъяь мара хьайбашта ца лулга.

З. Х. Хожбахмадова НГIАССР Лакхехьарча Совета депутат я, дукха совгIаташ тийннад цунна, царна юкъе Ленина, Къахьегама Цlеча Байракха ордена а йолаш.

Къахьегамца даьккха сий да из. Соахка хIара кхоабача Iаттагара 4518 килограмм шура яьккхай цо, кхоачашъяьй пятилетка заданеш.

Закият Хасановнас овлача дешага массане а ладувгI, цунца дагабувл. ХIанз ферме болх беча дояркаех дукхагIбараш цо хьийка, хьалххебаь ба.

— Хьалхарча класса мастер-хьайбаш леладер я тха из, — яхаш чIоагIа раьза ва цо беча балха совхоза директор И. Дзейгов. КIезига предложенеш тийннаяц цо фермана пайдане хургйолаш. Закията говзал юкъейоалаьецаре дIадахача Iай силос тоъаргъяцар тхона. Силосах муж а бетташ хьайбашта юае, аьнна предложени ялар цо. Иштта кхоаба а кхоабаш, ше леладеш долча доахана шура кIезигйой хьежар из. Цо яххача бесса доакъар дуадича пайда мара зе ца хулилга гучадаьлар. Дагадоххарах аьлча, цо йоаккхача шурига дIадодар а 3 сом кIезигагIа да ферме долчул.

Фермера араьлча а де хIама доацаш йисац З. Хожбахмадова. Февраль бетта, масала, цо дакъа лаьцад хиш дехкаш йола система сезонагIа болх бе кийча йий хьожаш. Гучадаьлар укхаза дукха кхоачамбоацараш долга. Таоьяцар догIан хьисапе хий детташ йола аппараташ, цIендаь дацар хиш дехкаш дола ораш, вIашагIъелла яьцар хиш дехкаргдолча наьха штат. Уж кхоачамбоацараш хилийтарах чIоагIа бехк бир совхоза керттерча инженера М. Несерхоевна, хьадийхар тIехьа ца доаккхаш болх тоабелга. Иштта тIахьожамхой ший ханнахьа оарцагIбалар бахьан долаш хIанз болх беш я боахаме йола еррига а хий дехка установкаш. «Юбилейный» совхоза боахам тешаме лорабеш а из дегIахкувлаш а дика гIонча я З. Х. Хожбахмадова.

Х. ДАЧАЕВ.

СУРТА ТIА: З. Х. Хожбахмадова.

И. ОКАРОВА сурт.

ХЬАЬДДАЧА ГIУЛАКХАШЦА

ТIеххьарча хана тха управлени дика лоархIаю хьалхашка латтача планехи декхарехи. Толам баккхара юкъе лоархIаме дакъа лоац халкъа тIахьожамхоша. Таханарча дийнахьа тха управлене болх беш я халкъа тIахьожама цхьа керттера группа, бархI цеховой группа, бархI пост а. Верригача а управлене ва 81 халкъа тIахьожамхо. Гуш ма хиллара, из боккха низ ба.

Керттерча группе хержай бюро, иштта вIашагIъеллай пхиъ сектор. Ший болх оттаяьча планаца чакхбоах цо. План хIара квартала оттаю. Цунна юкъехьу тайп-тайпара дешаш. Масала, «Буровойшка утяжелителаш а химреагенташ а лелаярен царех пайда эцарен», «Буровойшка, цехашка санитарнии техника кхерамзлени хьалаш вIаштIехьдахар», «Iаьржен тайп-тайпарча бесен йола металлолом паччахьалкхенна дIачуялар», кхыдараш. Уж кхоачашде деза хьдда ха оттаю, белгалбоах цу гIулакха бехктокхаме бола нах.

Иштта, производства Iалашъяра база, цехашка санитарнии техника кхерамзлени хьалаш леладара гIулакх техкача оаха гучадаьхар цIенхаштта дола кхоачамбоацараш: санитарни хьалаш во вIаштIехьдаьхадар, цкъа санна дукххаза а кхоачаш цадеш дисадар массаза болх беча комиссе чакхдаха белгалдаьха гIулакхаш, доаггIача тайпара леладаьдацар кхерамзлен техника журнал, иштта кхыдараш а.

Укхаза гучадаьхача кхоачамбоацараштa хетаяь «молни» арахийцар оаха. Тохкамах йола материалаш дIаяхьийтар УБР кулгалхошка. ХIаьта цехий начальникашта хьдда ханаш оттайир белгалдаьха кхоачамбоацараш дIадахара. Кхерамзлен техника бокъонаш телхаяра бехке болча цехий кулгалхошта а кхерамзлен техника отдела болхлошта а бIаьччa а ах а бетта доагIа ахчан совгIат дIадоаккхаш приказ техар бурув деттача балхий управлене гIолла.

Халкъа тIахьожама группо беча балха юкъе хьинаре дакъа лоацаш хьабоагIа тIахьожамхой И. А. Сисев, Л. А. Лазовая, Р. Я. Бабаева, О. И. Масликова, Л. Н. Черникова, Б. К. Яндиев, кхыбараш.

Цхьабакъда, тха балха тIа деррига а дика да аьлча нийса хургдацар. Цхьадола дешаш юкъагIдут оаха, нийслолийт кхоачамбоацараш. Тха, дозорней йоккха бокъонаш я. Амма, массаза а бизза пайда ийбац оаха царех. Цхьабола новкъостий, ер е вож де, аьнна шоашта дIахьалашка даккхалца хIама а ца деш хьежаш багIа. Хьийкадар аьнна бехктокхаме мича озаргда тхо, яхаш. Из дикка Iаткъ коллектива гIулакхашта. ХIана аьлча, тIахьожам из эггара хьалхарча даьнъе нахаца беш бола дийна кхетама болх ма бий — цкъадале, гIалат далийтачунгара цIенхаштта жоп хьадехар, шозлагIдале, сага нийсача наькъа тIа вала новкъостал дар.

Геттара а эсала бу болх халкъа тIахьожама цеховой группанси постащен. Цар оттаьяц балха планаш. Бокъалдар аьлча, бу болх гуш а бац. Укхаза каст-каста хувцалу тIахьожамхой. Кхоачамбоацараш шортта доллашехьа. нарушенеш йолгах дола хоамаш кIезига ух буровойшкара, цехашкара. Дика яц гласность. ХIаьта цига нийслу кхоачамбоацараш дIадоахилга дуккхача даькъе тийша да дозорнеех. Цхьаькха цхьа хIама а да белгалдаккха дезаш, даьржадац тхо долча дикагIбола тIахьожамхой белгалбахар.

Цунах бехкеяр я эггара хьалха керттера группей цун бюрои. Цудухьа заседани а яь, лаьрххIа из дош къоастадеш хиннад тхо укх деношка. Цигача управлене берригача а дозорнешкара оаха хьадийхар болх эффективнегIа белга, тIадилла декхар кхоачашдаръ бехктокхам айбе безилга, хIаране хьаьддача гIулакхашца болх хьахьокхилга.

А. ДМИТРИЕНКО.

Малгобекски бурувдеттара балхий управлене халкъа тIахьожама керттерча группа председатель.

Нохч-ГIалгIай АССР халкъа тIахьожама комитете

БОЛХ ТЕССА БИТАРАХ — БЕХКТОКХАМЕ

НГIАССР халкъа тIахьожама комитето шозлагIа техкар «Чеченингушплодоовощхоз» объединенена лаьрхIа картофелехранилище эксплуатаце дIаялареи гIишлош лра планови заданеш кхоачашъяреи дош. Белгалдаьккхар, Нохч - ГIалгIай гIишлошъеча управленеи (начальника заместитель Я. Ю. Куштов, ПМК-105 начальник И. В. Шадыжев). «Чеченингушплодоовощхоз» объединенеи (объединене начальника заместитель М. М. Омаров, дирекце директор Р. М. Керимов) кулгалхоша 1984 шера де доагIар динзар цкъа 2,2 эзар тонн чухувшаш йола картофелехранилище хьалъяь а лькха эксплуатаце дIачуялара. Бехктокхам биц а бенна. кхоачашбинзар цу дешах лаьца 1984 шера 10-ча августа НГIАССР халкъа тIахьожама комитето тIанийца хинна соцам.

Эксплуатаце дIаяла езача объектий комплекса тIа подрядни балхаш дара 1984 шера Нохч - ГIалгIай гIишлон управлене оттаяь хиннача цхьа миллион 100 эзар сома маьха йолча лимитех караерзаьр яц 520 эзар сома маьха яраш мара е 45 процент. Цу комплекса юкъейоагIача йиъ объектах цхьаь цаI дIанийцалц балха комиссес.

1984 шера цхьа картофелехранилища эксплуатаце дIа ца ялара керттера бахьан да «Чеченингушплодоовощхоз» объединенена чуйоагIача гIишлош яра вIашагIтехача хозрасчетни дирекце директора Р. М. Керимова оборудованеца, кхыйолча материалашца гIишло Iалашъяра де дезар ца дарах. Цул совгIа, цхьайолча оборудованена вIалла заказ даь а хиннадац. Кхы а эсалагIа лел балхаш эксплуатаце дIаяла езача комплекса объекташка карарча шера. Кхоачашъиьяц хьалхарча квартала план. 147 эзар сома маьха мара даьдац гIишлон - монтажни балхаш е 49 процент. Объекте тоъац болхлой кадраш, цхьан сменагIа мара дац балхаш.

Я. Ю. Куштов цкъа мо дукхаза хиннав гIишло хьалъеча, цунна довзаш хиннад цигара хьалаш. ХIаьта а де дезар даьдац гIулакхаш тоадара. Из бахьан долаш цунна выговор яьй.

Эксплуатаце дIаялла езача комплекса объекташка ханнахьа оборудовани, контрольно-измерительни прибораш, кабельно - проводникови продукци ца лоаттаярах «Чеченингушплодоовощхоз» объединене начальника заместитела М. М. Омаровнеи дирекце директора Р. М. Керимовнеи выговораш яьй.

Пусковой комплексе эшаш йола оборудовани ца лоаттаярах штрафаш а етташ, паччахьалкхенна даь материальни зе кIезиг-дукха юхаметтаоттадара Р. М. Керимовна бетта долча алапена начст яьй.

Бехктокхаме ха я хIанз Сунженски района Ленина цIерагIча колхоза къахьегамхошта хьалхашка латтар. БIаьстан кхашкара балхаш толамца чакхдаьха а баьнна, дIайийнача культураштa оасар деш, культиваци йоаккхаш, кхыдола гIулакхаш деш боахк боахама лаьтта леладераши механизаторашн. Уж деррига балхаш сихен дикен чакхдахара доккха новкъостал ду колхоза халкъа тIахьожамхоша. Масала, бIаьстан кхашкара балхаш дIадоладалалехьа колхоза дозорнеш хьежар цу лоархIамеча кампанена массайолча бригадаша техника мишта кийчъяьй, кхашка боаггIача боарамах органически минеральни удобренеш юкъейийй, техкар таразаш кийча дий. ХIанз дIайийнача культураштa юртабоахама кулгадоал мишта ду хьожаш ба уж.

Боахама халкъа тIахьожама группа чувоагIа 25 саг. ХIара дозорнена тIехьа дIачIоагIъяьй ший къаьстта балха участок. Халкъа тIахьожамхой болх хьаькъалца вIаштIехьбаьккхаб группа председатела Х. Кагирова.

Ш. ХУСЕЙНОВ.

СУРТА ТIА: Ленина цIерагIча колхоза халкъа тIахьожамхой группа членаш М. Успанови М. Исаеваи кхашкара балхаш чакхдоахача тIахьожам лоаттабеш ба.

И. ПЛИЕВА сурт.

ДЕКХАРАШ КХЕТАДЕШ

Халкъа боахама мовхьаш дIа-юха дахьара хьалхарча квартала план кхоачашъянзар Къулбасела - Кавказски машиннаькъа Грозненски отделене коллективо. ШоллагIа квартал дIайолалуш а еррига участкашка социалистически яхь йоаржайир оаха, дукхагIа теркам тIаберзабир пайда эцанза йисача таронашта.

Вайна ховш ма хиллара, чIоагIа бирса дар дIадаха Iа. Цунга лерттIа кийч ца даларах цIенхаштта гIалаташ дувлийтар нийсдалийтар оаха. Потребителашка дIа ца кхоачаш дисар 126 эзар тонн халкъа боахама мовхьаш. дукха мехкдаьттеи цун продукташи. Духхьал машиннаькъахой бехкагIа мехкдаьттахошта дIа ца луш йисар 2113 цистерна, кхыча предприятешта 238 вагон.

Мовхьаш дIа-юха дахьара план кхоачаш ца яра бехке бар иштта мовхьаш дIакхухьийташ бараш а. Цар бехкагIа тIа ца йотташ йисар 212 вагон цемент, 85 вагон тиша аьшк, кхыраш. Из бахьан долаш цемент Iойоассаяра план 85,1 процентн, бийдал — 76,5 процентн, хьу — 93,2 процентн, мехкдаьтта мовхьаш 96,8 процентн мара кхоачашъянзар.

Дукха моттигаш нийсъелар йоагIачул дукхагIа йоасса ца еш, мовхьаш тIа ца дотташ вагонаш сайца латташ ха йоаккхаш. Из бахьан долаш 160 миллион тонно - километр планагIа йоагIачул кIезигагIа хилар грузооборот.

Лоаццача хана тIадиса декхар дIадаккхара де деза балхаш дукха да. Цхьаккха тайпара хьем боацаш, духьале йоацаш поездаша никъ бар — из да керттера декхар. Кхы цхьаьккха да лоархIаме вагонашка дукхагIа мовхьаш чуховшаргдолаш цар борташ кхы а лакхдар. Уж балхаш деш я хIанз «Пищемаш» «Трансмаш» яха заводаш. Хьалха нийсденна кхоачамбоацараш дIадахара кхы а массехк тайп - тайпара мероприятеш белгалъяьхай оаха. Цар тхона таро лургья бетта 36 эзар тонн мовхьаш планал совгIа дIа-юха дахьа.

Бакъда, машиннаькъий технически хьал чIоагIа во да хIанз а. Из кхоачамбоацар дIадаккхара бIаьш нах оарцагIа баьхаб наькъаш цIенде. хIаьта а уж гIулакхаш тоъам болаш дац. Машиннаькъашта капитальни ремонт эш.

ХIанз дIадоладенначa бIаьстан балхаща керда декхараш оттаду машиннаькъахошта хьалхашка. Къаьстта теркам тIабахийта беза юртбоахама болхлошта дIаде фу, удобренеш, запасной оатхалаш, доагор ханнахьа лоаттадара.

Машиннаькъа транспорта гIулакх тоаделга декхар да партийни, советски органий, профсоюзни, комсомольски организацей.

Тха машиннаькъа отделене болхлоша доккха новкъостал ду Беслан — Грозный участке электрификаци чакхйоаккхача. Терек яхача хи тIа тIий туллача, кхыдола балхаш деча.

Н. КУДИНОВА,

Къулбаседа - Кавказски машиннаькъа Грозненски отделене планово-экономически отдела начальник. Октябрьски районни халкъа тIахьожама комитета член.

Письмо лерагIа

ТКЪАМА КIАЛ А ЛАЬЦА

ХIАНЗ вай дувцар тахан гучадаьнна хIама дац. Технологически транспорта Грозненски управлене цIенхаштта кхоачамбоацараш долга хов дукха а ха яр.

Кулга цIена боацача наха шоай гIулакха транспорт лелаелга, тIахьожам а боацаш из йиталга, приписказ елга цкъа санна дукххаза а белгалдаьхад республикански халкъа тIахьожама комитето, из дош тохкаш хиннача комиссеша. Цох хоамбеш дукххача инстанцешка каьхаташ ахийтад укхаза болх беча наха.

— Грозненски УТТ цIенхаштта долча кхоачамбоацарех дувцаш дукха яздаьд аз тайп-тайпарча инстанцешка, — йоах редакце письмо дайтача цу управлене водитела I. Ахриева. — Ихай тхо долча комиссеш а. Уж дукха а хиннай. Цхьабакъда, уж ахарах хувцалуш дукха хIама дац. Тешам ббабаь хинна тха управлене начальник Э. А. Аракелов балхара дIаваккха, аьнна, оттавир соахка. Из дIахайча паргIата яьннача коллективо доккха са даьккхар. Цхьабакъда, тIехьагIа хиннар берригаш а цецбоахаш дар. «Грознефть» объединене кулгалхоша нахага балхара дIавоаккх, аьнна дIакхайка а даь, дукха ха ялалехьа перевод а яь, хьалха хинначул кхы вогIа боацача балха тIа хьожавир Аракелов.

Техкача гучадаьлар письмо автор бакъволга. Приписказ еш, бензии, запасни оатхалаш тIера дIайоахаш кIезига моттигаш хиннаяц укхаза. Дукха а бIаь эзарий сомашка дIакхоач транспортни управлене паччахьалкхенна даь зе. приказаш а детташ бокъо йоацаш наха ахчаш тийннад, мича яхай а ца ховш, йоаяь дIальхай эзарий сомий маьха йола гIишлон материалаш.

Къаьстта во лелаеш хиннай ГуржегIа командировке яхийта автотранспорт. Дукха факташ я цар приписказ а еш, планаш кхоачашъяь, доагор тIера дIадаьха. Масала, йиъ буровой йоаккхача 37 эзар тонн жагIа бихьаб аьна ядаьд цхьан отчета тIа. Из цхьаккха дича а хала йиш йолаш хIама дац. Специалисташта хетачох из мисел жагIа совбала а тоъаргбар уж мо 14 буровой йоаккхе а. Шоай лоIамагIа битача водителаша эзараш литраш бензин, дизельни доагор доагадаьд. Болх беш хиннаяц спидометраш, ший хан-ханнахьа ремонт ца еш йита автомашинаш ханал хьалха йохаш хиннай.

Уж кхоачамбоацараш долга дIа а хайташ, транспортни управлене болх цIенхаштта тоабелга хьадехаш соцамаш тIанийдаьд халкъа тIахьожама республикански комитето.

Цхьабакъда, «Грознефть» объединене кулгалхоша де доагIар даьдац. Ханнахьа юхатоханзар хIама яккхарца чам кIоаргбенна пах. Из иштта долга хьахьекхар тIехьара укхаза хиннача комплексни ревизе.

Комиссе техкар йоккха юкъ яцар — цхьа бутт эшаш 1983 шуи 1984 шера хьалхара ши бутти. Цхьабакъда. тIахьожам боацаш битача боахамо цу юкъагIа даь зе иттех шера дIадийнъача а тоъаргдолаш дар. Планови 490 эзар сом долаш. 1983 шера 835,8 эзар сом зе даьд управлене паччахьалкхенна. ШоллагIча шера хьалхарча шин бетта даь зе а 180,8 эзар сомага дIакхаьчар. планагIа 76 эзар сом мара доацача.

Иззал доккха зенаш дар бахьан къоастадеш комиссе яь вывод иштта я; автотранспорт тIахьожам боацаш лелаяр, доаггIача бесса боахама доал ца дар, кхом ца беш рузкъа доадар.

Из иштта долга хьахьокх дукккхача документаша. Масала. 1983 шера водителаша бухгалтере хьачу ца луш йитай 3525 путевка. Кхетадеш дац уж ца хилча цар баь болх мишта къоастабаьб. доагор тIера мишта даьккхад. алапеш мишта тийннад. ХIаьта а цхьа саг бехктокхаме эзавац. доагIар даьдац болх, дисциплина тоаяра.

Автотранспорта техобслуживани, ремонт яра нормал доагIачул тIех дуккха а эзараш деноп доадаьд. Цхьайолча автомашинашта ремонт яь ца йоалаш 5 — 8 бутт боаккх. Балха ара ца яьннача транспорто 861 эзар сом пайда ца беш бисаб. Миллионал тIехйоал из цифра водителаш боацаш лаьттача машинаша ца беш бисар IотIатехача.

Iаьдала машинаш тоае кхоа ца бой а. шоай яраш йицлуш хиннаяц управлене кулгалхошта. Кепиг ахча ца луш, Iаьдала чотагIа гараже шоай автомобилаш тоаяьй управлене керттера инженер хиннача Г. Ф. Нарожне, УТТ начальника заместитела П. П. Бегунцова. Ремонт е машина дIачулалла помещени хьа ца кхоачача хана бокс а дIалаьца лаьттай управлене начальника яр.

УТТ начальник хиннача Э. А. Аракелова приказаш а детташ бокъо йоацаш ахчаш тийннад профессей совмещени яьй, кхыдола балхаш даьд яхаш. Иштта цхьан шера цо даь зе 40 эзар сомага дIакхоач.

Цхьа статья, цхьа моттиг юташ хиннаяц Iаьдала чотагIа камаьрша волча кулгалхочо, ахча дIа ца дохийташ. Кхыметтел социальни страховане чотагIа а. керда даьча берашта пособи лу. яхаш доагIачул тIех 450 сом деннад. Биллуш хиннабац лоалахарча столове болх беш бола ший гаргара нах а.

ШЕ ПАЧЧАХЬАЛХЕННА деш дола зе кIезига а хеташ, йиший воI Г. С. Атанисянц директор волча № 46 йолча городской столове деш дола зе юхаметтаоттаде хIара шера 10—11 эзар сом ахча УТТ чотагIа перечислени еш хиннай цо.

Кхоачамбоацараш, гуччахьа даь зуламаш, нарушенеш кIезига яц управлене. Оттаяь положени телха а еш, вай ювцача юкъагIа укхаза 144,2 эзар сома маьха гIишлон материалашта списани яьй. Техкача гучадаьлар царех массехк эзар сома маьха яраш производстве вIалла а дIаяхийта йоацилга.

ДIахо ла йиш йоацаш гIулакх геттара гоалдаьлча, «Грознефть» объединене гIолла приказ а теха, балхара дIабаха оттабир управлене начальник Э. А. Аракелови керттера бухгалтер Л. А. Макаровеи.

ТIехьа дале а хIанз мукъагIа доаггIар ма даьдий, транспортни управлене болх тоалург ма бий, аьнна хетар. Из иштта хиннадаларе, укхаза тIадам оттабе мегаргбар. Болхлоша яххача бесса, киловзал санна хIама да Аракелов балхара дIавоаккхаш а из уголовни бехктокхаме оза веза яхаш а леладаьр.

Иштта ца кхетадича кхыча бесса кхетаде йиш йолаш дац дIахо хиннар. 1984 шера 11-ча июне РСФСР КЗОТА № 254 йола статья а оттаь, УТТ начальника декхарех мукъавоалийт нов. Аракелов. Уголовни бехктокхаме оза везача сага къахьегама законодательствано юкъера тамаш йолаш говза леха статья яр из. из бехктокхамах кIалхарваккхар духьа.

Болх лехаш кхычахьа ваха, корзагIвала везаш хилензар цун гIулакх. Цу приказа шоллагIча пунктагIа ше начальник хиннача управлене колонна мастералла хьожаву Аракелов. ДIахо хиннар кхы а сакъердамегIа да. Мастера болх баь нийсса ворхI ди даьлча. 18 июне цунна перевод ю «СевКавНИПИнефте». Укхаза ха а ца йоаеш. хьаккхьчача дийнахьа, колонна начальник ву цох. Кулгалде хьожаву 100 гаргга саг чувоагIача коллективана. Доал дIалу тешам боабаьча сагага. БIи хувцар мара, кхы дукха зе ца хулаш дикача балха нийсвелар из. Алапи а хьалха хинначул дукха кIезигагIа дац.

— Фу даьл аз укхаза со балха ца хьожавал? — яхаш раьза вац из шийга хаттар дича.

— Хеза-м хезадар сона хьалха из балха хиннача моттиге цо леладаьр, — йоах института директора А. С Мамбрийске — Сайна дагадеха аз айса даь хIама дац из балха хьаэцар. Из хьаэца мегаргва, аьнна могавир сона «Грознефть» объединене парткома секретара Ю. В. Василюшкина. Духьала хилензар генеральни директор а — болх финансашца бувзабенна беце хьаэца мегаргва, аьлар цо.

Финансашца болх беча хана даьчох а дукха кхера везаш хIанзалца Аракеловна даь хIама дац. Объединене кулгалхоша следственни органашка дIачукхачийтанзар ревизе еррига а материалаш. Органаша дош техкад ала бахьана йоккхача материалашта юкъера хьайийцар цхьа-ши пункт — бокъо йоацаш тIера дIадаьккха бензини совмещени яь тийнна ахчеи. Хьоа ца еш йисар приписказ, мича яхай а ца ховш дIаяьнна гIишлон материалаш, дукха а кхыдар.

— Транспортни управлене доаллачох тха са кхийча мара тхога из материал а хьачуяланзар — йоах республика БХСС отдела начальника В. А. Письменчука.

Ше кулгалдеш хиннача коллективана во масал хьекха вахав укхазара Э. Аракелов. Кхы а вогIа масал да даьчох бехктокхаме ца озаш из витар.

«Грознефть» объединене кулгалхоша де дезар даьдац УТТ болх тоабара. Аракелов волча хана хьахинна унагIцIена йоаца атмосфера, халахете а, тахан а тIехьа коллективана воча оагIорахьара Iаткъаш я. Хьалха санна шоай гIулакха машинаш хехкаш ба кулга цIена боаца водителаш. Из иштта долга хьахьокха масал доаладергда вай. «Нефтемашремонт» конторо заявка а енна, город Ижевскера оборудовани я йода аьнна дIадахача шера 28 июне УТТ гаражера араьлар йоккха грузовой ши машина («КамАЗ» № 46-61 — водитель - Р. Ишханян, «Татра» № 87-15 — водитель В. Зиборов). Цхьабакъда, дIа-са кхихьар оборудовани яцар, базархой мухь — помидораш яр. Паччахьалкхен мухь кхихьаб, аьнна фиктивни документаш а дахьаш, ах бутт баьлча. 13 июле, машинаш гараже чукхаьчар.

Парте могаеш а советски наха тIаэцаш а яц цхьаннахьа болх толхабаь, коллективана кулгалде моральни бокъо яйна нах кхыча гIулакхашта хьежабеш йола практика. Бехкага хьежжа хила деза деш дола таIазар. Из партийни декхар дицдалийтад «Грознефть» объединене парткомо.

Комплексни ревизе дош тахка а техка, цIенхаштта дола кхоачамбоацараш гуча а даьха кулгалхо уголовни бехктокхаме оза оттавича а. «Грознефть» объединене парткома шийна вIалла гонахьа доацаш мо мара из дош дийцадац.

— Технологически транспорта управлене юххьанцарча партийни организаце дийца хила деза из, — йоах парткома секретара Ю. Василюшкина. — Из укхаза дийца хилча оаха фу де кердадоахаргда из?

Следственни органашка гIолла дош къоастаде дезача дIакхаьчача коммуниста леладаьчох баь мах иштта ба. КПСС Уставо дIадехар дицденна а принципиальность вIалла йоацаш а даь хIама да из.

Цхьаькха а да белгалдаккха дезаш. «СевКавНИПИнефте» перевод а яь, балха дIаэца Э. Аракелов могаваьний Iа, аьнна хаьттача парткома секретара аьлар:

— Могаваьв. Цо укхаза финансови нарушенеш е моттиг яц. ТIаккха сенах кхера деза тха?

ДIайилаел оаш, дувцачун! Моттиг хилча шоаш гIулакха тIа хьожаваьчо ка тохаргхиларах шек бац объединене кулгалхой. Цхьабакъда, йоккхача коллектива кулгалде хьехам бала из оттаве мегаргва, аьнна хеташ ба. Кхетае хала йолаш логика я из.

Ленински парте член хиларал лакхагIа цхьаккха цIи яц. Коммунисташкара масал эц, царгара Iомалу. Цудухьа парте цIенхаштта хьадех ший мугIараш массага цIена хилар. Из дицдалийта йиш яц! ХIаране ше даьчун хьалхара жоп дала деза.

М-Б. ЦИЦКИЕВ,
тха спец. корр.

ШОАШТА ХАЛА ДЕЦИЙ...

Дукха ха йоацаш Назране ваха волаш города улицашка гIолла лела, хинна хувцамаш зе, дикадараш бIаргадайча гIадваха дагахьа никъ бе араваьлар со. Цхьабакъда, улицашка дукха гIадвуташ сурт бIаргадовизар сона. БIеха яр-кх уж, чIоаггIа бIеха.

Назранерча мельзавода хьалха буфет чухинна цIа хIанз чIега а уллаш латтар, цун юкхе гIолла тIехвоалаш, цIен тIехьашка латта нувхаш бIаргаяйча харцахьа хьажа велар со: — Доккха хIама да укхаза цхьаннахьа нувхаш латтар, аьнна? — Цу тайпардар ца а зувш, хьалдеш латта цIенош, укхазара хоза, ираз дола кагирхой зе хьайна, — йоахар дего.

Дика да. Зувргьяц аз уж нувхаш, гонахьа бахача наха шоай коашка ца латтийта, уж бIеха ца хилийта укхаза хьаракхайса хургья уж. Керттердар — картал чухьнахьа цIена хилар, «арахьарчох» уйла сенна ергья. Иштта дег тIа дукха вас ца юсаш дIахо вода со сай экскурси а еш.

Мельзавода оагIорахьара В. Половинкина цIерагIча улица тIа воалл. Укхаза нах бахаш улица цхьа оагIо мара яц. вокха оагIорахьа мельзавода карта пенаш да. Из «аьттув» болаш хIама да укхаза бахачарна, хIана аьлча, шоай коа совъяьнна хIама, нувхаш наькъал дIадехьа а баьнна цу карта юхе Iокховса мара езац. Кастта, хетаргахьа, салаIа лоамашка, гувнашка аха безаргбац цу улицагIа бахарий, гаьна баха а ца безаш наIарга хургда уж — нувхий гувнаш. Цул совгIа, «Вторчермета» болхлошта а бе болх кораба мег укхаза, хIана аьлча, хIанзле еха бетономешалка Iокхессай цхьанне.

«Детский мир» яхача тика тIа IотIакхоаччаше а аьтта оагIорахьа гола а теха машиннаькъа станцегахьа ваха лаьрхIар аз. Укхаза гонахьа яьча картах яьккха ниI я наха дIа-юха тIехбувла. Цу цаIара тIакхача дагахьа ког боаккхаше а Iокъайланккхар са маьчи, бакъда, ког хьабаьккхача цу тIа маьчи яцар. Из боалозо санна дIалаьцаяр дукккхача шерашка укхаза хьаIайнача колдий тIоанаша. Халла сай кога гIирс хьа а баьккха дIахо вода со.

Насыр - Кортсная яха улица... Укхаза-м цIена даьра хургья аьнна хеташ, куро корта а айбаь, майрра гIа баьккхар аз. ЦIена хургхиларах тийша вар со укх улицагIа районни поликлиника йолландаь. ТIаккха лораш дIала а цIено езаш, нахагара из хьадехаш ма хулий.

Стоматологически поликлиникана хьалтIакхоаччаше а зийра аз цун тIехьашка хьакъерда къоарза гув — Даьра хургьяц нувхаш-м! — цецваьлар со. Цхьабакъда, цецвала везаш хинналацар. уж шоаш ма ярра бIеха нувхаш яр. ХIаьта уж хьааракъердар ПМК-432 ехача картах. Ховш да уж цу организаце нувхаш йоацилга. Мичара ений уж тIаккха?

БIарга мел дайначох вас а хинна бIаргашка еттача боадо хIанз сона бIаргадайтацар керда цIенош а кагирхой делакъежа бIаргаш а. Цудухьа, сихагIа автовокзал йолчахьа волавелар со дог во хилале автобуса тIа а хайна цIаваха аьнна. Автотранспортни предприяте IотIакхачале Московски улицагIа йоаллача шушаш дIачуйеча пункта хьалхашка нийслушие юха а бIаргкIала нийсделар со кхийрар. Цунна хьалхашка, эггара дукхагIа нах хьал-Iо тIехбувлача латтар йохаьча шушай гувлг. аьрда оагIорахьа — Iокхесса машина чарх, хIаьта укх гонахьара каьхат хьагулдича-м цхьа гали хинна Iергдацар.

Сай болар сихдир аз, дего етташ йола ченг хоа а енна. Цхьабакъда, дела а делаш сайна бIарахьежаш санна хетар сона улицашка хIара наIарга хIана дац аьнна латташ дола юхейисача гIомара, тIой гувнаш.

Автобуса чу а хайна дехьара а сехьара а кIадаш сиха хьаэзар аз. ТIаккха хахче сапаргIата даьлар, тхьовра сайх дийлача «гувнех» вела а велха а дог доагIар. Назране бахарашка ала безам бар: «Со-м цIагIоргва, укхаза дахача шоашта хала деций шоана уж нувхаш бIаргаго?»

С. ОСМАНОВ.

ДОЗАНАЛ ДЕХЬАРА

ДУНЕ ЦХЬАН КIИРАГIА

ДИКА УЙЛА ХИЛА ЕЗА

Европейски континента тIера политически климат тоаяра гIо дерглола гIулакхаш дувцара керла этап дIайолаяьй Европе тешам, кхерамзле чIоагIъяран герзаш дIадахаран де дезарий хьакъехьарча Стокгольмски конференце дакъа лоацаш хиннараша. Шведски столица городской центре «Культурхюсете» дIайолаеннай европейски 33 мехкарен, хIаьта иштта США-рей Канадерей делегацеш юкъейолаш йола цу лоархIамеча форума аргIанара сесси.

Шоаш эггара хьалха веча къамаьлашка социалистически мехкий викалаша белгалдаьккхад дIахо йодача хана а ядерни тIема кхерам дуненна тIера дIабаккхара, герзаш Iоаделга, эггара хьалха ядерни дараш а долаш, лаьтта социалайтаран уж космосе ца дахийтаран дерриге низаш тIадохийташ шоаш хургхилар. Европен дерригача дунен тIен тIема, политически хьал тоадара гIойле хила тарлора тIема низаш вIаши духьала ца дахарен машара гIулакхаш хьалдаларен хьакъехьара барт бича. Хьалха хиннача сессе цу тайпарча документа проект, кхыча социалистически мехкаша хьал а лоацаш, оттаяьй советски делегаце.

ТIеххьарча хана Советски Союзо ядерни конфронтаце кхерам кIезигбарен дунен халкъашта юкъера хьал тоадарен хьакъехьара массехк инициатива дIакхайкаяьй. Дунен общественноста тернам чIоагIа тIаозаш хIама хилар гаьна кхетар юкъерча боараме дола ший ракеташ укх шера ноябре кхаччалца Европе йоарикаяра моратори оттаярен кхыдола юхалухьала оттара деш дола гIулакхаш совцаларен хьакъехьа СССР-о тIайийна решени. Уж а кхы йола а вай мехка инициативаш тешами кхерамзлен чIоагIъяра бокъонца дола гIулакхаш да, хIаьта юххера а Стокгольмски конференце болх толаме дIабахьара эшаш дола хьалаш хьа а ду.

Из форум боккха лоархIам болаш хилар цкъа санна дукхаза а белгалдаьхад малхбузен кулгалхоша. Шведски столице дискусси юхадIайолаялехьа хьалхха США президента Рейгана лаьрххIа кхайкарал лаьл «Малхбоаленнен Малхбузеннен юкъера гIулакхаш тоадара лоархIам болаш хила уникальни тарохаш» йолаш Стокгольмски конференци хилара мукIарал а деш. Цхьабакъда: гIулакх цу хабарел дIахо ца доалаш дисал — американски президента юха а хьалхайоахар дувцаш дола дош конструктивни позитивни хургдоашаш йола Малхбузено лаьца хьалхара позици я.

Конференце 6-ча раунда хьалхха хилар фашистски Германи эша а еш Котало яьккха 40 шу дизар дунен халкъаша дездеш хинна торжествaш. Цу деноша цIаьхха а дагадохийтар планета тIара машар белаш дола дерригa низаш дуненна доал де гIерташ керда баьшараштa духьаларча къовсама вIашагIтоханза даргдоацилга. Духхьал из гIулакх чанхдаккхара — кердача тIема кхерам дIабаккхарай машара климат хьаяран тIаерзаяь я Стокгольме вIашагIкхийттача чакхъяккха гIерта Советски Союзен кхыча социалистически мехкийн политика.

●

РЕЙНЕ «ПОЛИТИЧЕСКИ ЛАЬТТА АГАР»

Малхбузенгермански лаьтта Къулбаседеп Рейне-Вестфале моттигерча парламенте (Ландтаг) хоржамаш хиннал. Ландтаге низаш дIаннйсдара даькъе уж хиннадар аьнна овлангара хувцаденна хIама хинна деце а, хьалха а санна Iаьдал Германе социал-демократически парте кара диса дале а, ФРГ дуккхача газеташа цига хинна голосовани лаьрхIай «политически лаьтта агар» санна.

Иштта сел чIоагIа къаьгга характеристика еннай Бонне оппозице болча социал-демократаша из боккха толам баккхарах енна ца Iеш, хIаьта укхаза 52,5 процент болча харжархоша кхаж тессаб, земельни парламентера шоай викалаш из бахьан долаш 4 процент гаргга дукхагIа а хулийташ, 1980 шера хиннача хоржамашца нийслича.

Бонне догдоахаш хиннача тайпара Рейне «лаьтта агаро» чIоагIданзар хоржамаш хьатIакхоачача хана шерра реклама а яь дувцаш хинна боккхача капиталистически ворхI мехка кулгалхой Бонне вIашагIкхетар а, канцлера Г. Кола дехарагIа Битбурге эсэсовций кашамашка ваха цар сий деш уж дага а бохаш американски президента яь визит а. СДПГ председателa В. Брандта белгал ма даккхара цу факторех хьахинна эффект кхыча тайпара яр. «Г. Кола сий дожаш латт, — белгалдаьккхад ший аргIагIа Си-би-эс яхача американски телепрограмма. — Хоржамаш дарах хьахиннар дуккханеша лоархI Рейган Малхбузен Германе вена хилар бахьан долаш хинна хIама».

Къулбаседа Рейне-Вестфале ихаж тассара итогаш — Бонски политикс тахан хьалхле лелаераштa цар гIулакхаш чIоагIа доацилга хьалххагIе а цIенхаштта дIахойташ хIама да.

●

АПАРТЕИДА ГIУЛАКХАШ ЧIОАГГIА ТАЛХАШ ДОАГIА

«Кортамукъален къовсама ала тIалатта мохк», — иштта оал тахан дунен тIа американски администраце террора методашца хьал а лоацаш расистски кIезигагIа барий режим ший доал карара ца далийта гIертача Къулбехьен Африках. ЮАР-е хIанз санна чIоагIа ихохкаденна хьал цIаккха хинандац. Соахка сентябрь бетта денз цхьа ди дIададахадац цига африканцашен кхыча расови группай викалашен апартеида унзарча системана духьала выступленеш ца еш, ЮАР-е бахача дуккха дукхагIа болча наха хиланза иргйоаца бокъонаш, шоай Даьхе хилара бокъо цо ехкар бахьан долаш. Дуккха нах гIайттаб итташ йолча африкански пригородашкен поселкашкен.

Эскарен полицен карательни низий координаци яь йола операцеш йолча хана выступленешта юкъе дакъа лоацарех хIанзе а 400 африканец вийнав, эзараш човнаш хинна а пабахтенашка чубехка а ба. Цхьабакъда, антирасистски манифестацеш кхы а чIоагIагIа чIоагIлуш йоагIа.

«ЮАР духхьал граждански тIема хьалага кхоачаш латт, — язду «Кейп таймс» яхача южноафрикански влиятельни газето. — Президента П. Бота правительствaна, хьахетаргахьа могаргIа уж выступленеш совцае, хIаьта кхы а чIоагIагIа дуккхача наха террор йоаржае а лерхI цо».

Обозревателашта хетараш дерригаш цхьан хIаман тIадолхаш да: расови дискриминаци берригаш а эгIазбуаш дола хIама хинна дIаэттай.

Цхьа бахьан доацаш дац кIийлен тIа нийсвеннача расистски «доттагIчоа» американски администраци оарцагIъялар ЮАРаца «конструктивни цхьана гIулакхаш леладара» политика дIа а кхайкаеш.

Мехка чура репрессеш чIоагIъеш Преторе, Рейгана администраце хьалхадаккхарах «кIалхарбовла» никъ лех лоалахарча паччахьалкхенашта духьала тIема авантюраш а еш.

Цхьабакъда, ЮАР Iаьдалаша системана тIалатта кризис кIоарглуш латташ хилар соцаде гIерташ мел леладер пайда боацаш гIулакх да. Террор лелаяро гIулакхаш кхыча тайпара доах. Къулбехьен Африка Африкански Къаман конгресса Къаман исполкома члена Я. Зума ма аллара, паргIато бахьан лоаттабу къовсами Къулбехьен Африке бахача наьха политически санкцеташ кердача боарамга кхаьчаб. Расистско-фашистски доал дара раьза боацилга тIехь-тIехьагIа дукхагIа хьахойт берригача бахача наха. Апартеида режим тIехь-тIехьагIа мехка чухьа а дунен халкъашта юкъерча арене а изоляцена юкъе йодаш латт.

В. ЧУКСЕЕВ,
В. ЧУДОВ,
В. КОРОЧАНЦЕВ.
(ТАСС)

Хьона, фестиваль!

Безаме концерташ

Тайп-тайпарча социалистически мехкашкарча артисташа дакъа лоацаш дунен халкъашта юкъера йоккха эстрадни представлени я укх деношка Нохч-ГIалгIайчен столице город Грозне гой-таш. Из хетаяьй июль бетта Москве хьаеллаш йолча студентийн кагирхойн Дерригдунен фестивала. Цун девиз я: «Хьона, фестиваль!». Цу театрализованни эстрадни представлене концерташ хул кулг-карарча ловзоригий стадиона тIа.

Программа автораш ба: режиссер-постановщик Стефанов Николай, сценарий язъяьй эстрадни драматурга Якубович Леонида, художник-постановщик — Вячеслав Захаренко.

Представлене дакъа лоацаш ба вай мехкара а довзол дехьара а иллиалархой, кхыча жанрай артисташ. Царна юкъе дукха ба эстрада езачарна дика бовзаш бола къона иллиалархой.. Царех я Чехословакера иллиаларxо Лишкова Барбара. США а ГДР-е а хиннача дунен халкъашта юкъерча фестивалей, «Дошо Оскар» яхача конкурса лауреат вола кубинец Чавес Мигель. Бельге, Канаде, Дрездене хиннача дунен халкъашта юкъерча фестивалей а «Дошо Оскар» яхача конкурса а лауреат ва болгарин Найденов Васил. Вай мехка дика йовзаш я «Телефон» яха цун эстрадни группа. Цу артистий репертуаре, хьалхагIа хеза повзаш дола иллеш хинна ца Iеш, лаьрххIа фестивала хетадаь яздаь иллеш а да.

Концерте дакъа лоацаш я Российски Федераце заслуженни артиста Шубарин Владимира кулгалдеш йола «Халхар деш йола машина» яха Шоу-балет. Вай мехкара дукха къона эстрадни артисташ а ба укхаза. Уж ба эстрада артистий Ерригсоюзни конкурса лауреаташ Семенова Лида, Шпак Елена, оригинальни жанра артистка Королева Галина, армянски иллиалархо Юзбашьян Эрна. Къулбаседа-ХIирий АССР иллиалархо Кудухти Валерий. Ерригa программe музыкально Iалашъеш я ХIирашкахьара «Арт» яха инструментальни ансамбль.

Кагирхоша а кхыча зрителa а безаме тIаэц «Круиз» яхача рок-группе дакъа лоацаш болча, Мопин Александра кулгалдеш йолча «ЭВМ» группа артистий кхоллам. Цар репертуаре да «ДоттагIал, машар, антиимпериалистически солидарность бахьан» яха девиз дика йоашхаш политически чулоацам бола иллеш. Царех да Сийлахь-йоккхача Котало 40 шу дизара хетадаь «ТIеххьара дата», тIема духьалара «ДогIIена, тешаме Джон», «ВорхIлагIа континент» яха а кхыдола а иллеш.

Iалаьмате хозахеташ ладувгI грозненцаша цу группа артисташа доаккхаш долча «ЛадувгIа, сагI!», «Маркъилг», «Нева» яхача кердача иллешка а.

А. БЕК.

СУРТА ТIА: аьрдехьара аьттехьа — Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен филармоне артист - конферансье Яскаев Сайдамин, доазол дехьара иллиалархой — чешка Лишкова Барбара, кубинец Чавес Мигель, болгарин Найденов Васил.

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

Республика экранаш тIа

«КIАЙЧА ЦIОКЪА ТIЕХЬЕ»

Шоай племера нах кхоабаш лийнача чарахьа трагически кхел ювцаш йолча къаьнарча халкъа эпосах да киргизски кинорежиссера Океев Толамуша даьккха керда фильм. Iалаьмате хоза гучайоах кинокартина автораша киргизий къаьнара обрядаш, ритуалаш.

...Лаккха лоамашка яхаш яр КIайча ЦIокъах даьнад тхо яхача наьха племя. Нaггахьча сага мара бовзацар уж бахача тIабодаш бола никъ. Цудухьа царех хьокха ца луш чакхдувлар цу хана каст-каста хулаш хинна междоусобера тIемаш.

Дага а доацаш тIом бе безача отт уж нах. Цар юрт йохае тIахьед айроты яха акха орда. Иштта хьов цхьан бийсанна из бирса а къиза а тIом. Цу племера дукха нах бов цига. Да воацаш дукха дезалаш бус, моарой боацаш — исгий, кхаба саг воацаш—бой. ТIехьа-тIайоагIача хана кхы а чIоагIагIа хало Iовша езаргья. Из дика кхетаду цар баьччас—майра а декал долаш а волча Кожокаша. Цунах кхеташ а из довзаш а чIоагIа гIайгIане ва из. Ший племяна из бала тIабенар ше волга дика хов цунна. Купецаца Мундузбакаца цун нийсденна цхьа гIулакх бахьан тIем тIа оттабезаш хул машаре вахаре бахаш хинна укхан дулх-цIийх бола чарахьий. Уж а кхыдола а халкъа эпосе дувцаш дола драматически гIулакхаш довзийт вайна цу шин серех латтача фильмо. Халкъа вахаре хинна уж къаьнара хIамаш дувцара духьа даьккха дац из фильм, тахан а вахаре йолаш йола проблемаш я цо йоашхараш а ювцараш а. Цуморча сюжето вIаштIехь доаккх приключенеш а, трагеди а, экзотика а йиза хьахьоккхен яихен.

Керттера роль ловзаеш ва ВГИКа пхелагIча курса студент Кыдыралиев Докдурбек.

«ШИН ГОРОДАХ ЙОЛА ПОВЕСТЬ»

Из цIи йолча Диккенс Чарльза романах массехказа фильмаш даьхад Англе а США а. «Сийлахь-йоккха французски революци хилалехьара ха. Цу унзара, фу хургда ца ховш сaготача хана, Англера Франце воагIаш вола кхо эIамсаг вIашагIкхет Дуврскерча отеле. Цига шоайла хьоашал тосс Манетт Люсе, Дарней Чарльза, Картон Сиднас. ТIехьагIа Iалаьматерча нийрчача а кхерамеча а гIулакхашца цхьана ювзалу цар кхелаш. Дукха кхераме хIамаш нийслу турпалашца. Ший новкъосташта эггара чIоагIагIа эшача оарцагIа воагIа Картон Сидней...

Из роман дийшараштa хоза хетаргда шоашта безабеннача турпалашца киножанре вIашагIкхета аьттув болаш, безалургба уж из книжка ца довзараштa а. Массанена а дезалургда английски актера Богард Дирка кхоллаш дола Картон Сидня сурт-сибат.

«МИКИ ЯХАЧА БIАРАШДУАРГАЦА ХИННАРАШ»

Из мультипликационни фильм даьккхад венгерски кинематографисташа. Берааш меттел, боккхийбараш а сакъердам хеташ хьожаргба цунга.

Фильма керттера турпал Iалаьмате менъа а мерза дaар дезаш а йола эIамига бIарашдуарг я. Цу хIамашта из тIакхувш хиларагIа, дукха тамашне приключенеш хул Микеца...

В. КОВАЛЕВА.

ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ ФИЛЬМ
ПОТОМОК БЕЛОГО БАРСА

ФЕ ХИЛА

ХIара шера дукхагIа хулаш йоагIа автомашинаш. лакхлу цар двигателий мощносташ. Цу мощностех лерттIа пайда эцилга чIоагIа лоархIаме да. Из да двигателашка царна йоагIача режимагIа болх байта беза яхилга. Бакъда, болаш ба из гIулакх доаггIача бесса кхета ца деш бола водителаш. Боарамал тIех низ бу цар автомашина двигателашта из сихагIа лалла гIерташ. наькъашка лелача кхыча транспортни средствел ший автомобиль тIех я, алийта гIерташ. Цу тайпарча гIулакхех, дукхагIча хана доккха зулам доал — наькъашка лелара бокъонаш телхаю, аварен ю.

Сайрийна бархI сахьат доалача хана «Сельхозхиме» Назрановски отделене ЗИЛ-ММЗ-554 яхача мукъ кхухьача автомашина водителa Хидиров Ювсапа ший гIулакха машинаца водаш Iаьлий-Юрта 3 километр дIатIакхачалехьа сов сиха водаш хиларах наькъа йисте багIача электрически сета бIоагIана тIатехай машина. Водитела уллув вагIа пассажир веннав, цига лозаварах.

Грозненски районе 15-ча шурий совхоза трактора водитела Адиев Байсая юрта йисте гIолла бодача новкъа сов сиха лаьлла водаш трактор кIалтIакхессай. Уллув ваьгIа пассажир трактора кIал а ваха веннав. ХIаьта трактора кабина чу цхьа водитель мара кхы саг чухоаве бокъо мичай.

Цу районе «Жигули» яхача автомашина водителa Хасульбеков Зауде Толстов-Юрта Южная улицагIа сиха лаьлла машинаца водаш тротуара тIа а иккха гIанда тIа Iохайна ваьгIача шин сага машина тIатехай. Уж чIоаггIа лозабаьб. «Загорский» совхоза цеха начальник ва Хасульбеков.

Город Аргунера Шаьла бодача новкъа «Жигули» яхача автомашинаца водаш «Джалка» совхоза керттерча инженера У. Б. Ахмадова духьала йоагIача автомобила ший машина тIатехай. Цига цхьа саг веннав пхи саг лозаваьв.

ДIадахача кIирагIа (9 — 16 мае) республика наькъашка 25 автоаварии хиннай, 3 саг веннав, 34 саг лозаваьв.

НГIАССР МВД ГАИ.

СПОРТ

Футбол

«ТЕРЕК» ИЙШАР

Нальчике укх деношка шоай аргIанара ловзар чакхдаьккхар моттигерча «Спартакен» Грознерча «Терекен». Грозненций кхоалагIа ловзар дар из укх шера. Нальчике болхаш аьттув баларга сатувсаш, сагот ца деш бахар вай мехкахой. Цхьабакъда, из иштта хиннадацар. Фусамдаьша хьалхарча минуташка хьагойтар шоаш чIоагIа къовсабала лаьрхIа а котало яккха дага а болга. ХIаьта, грозненцаш сиха контратакаш а еш, совле спартаковцашкахьа а юташ ловзар.

Ловза аравоал сиха водаш вола форвард Садаев Умар, цул совгIа бургац нийсен чIоагIен тоха ховш а ва из футболист. Дика нападающи ва Хуадонов, бургац дика лелае хов Велидов Тимура, полузащитникашта Шамханов Авалуна, Хохленко Олега, хIаьта кхы тIа цар позицеш чIоагIъеш ва керда футболист Кантемиров Таймураз.

Хеталора иштта футболисташ хиача ловзара совле шоашкахьа хIана лаккхац аьле, бакъда, из деш бацар грозненцаш. Цудухьа цох пайда а ийцар фусамдаьша. ТIатеIIа атакаш йора цар, вратара В. Васильева «Терек» кIалхаръяьхаецаре счет кхоалагIча минуте хьайнйлла хургьяр. Цхьабакъда, 18-ча минуте из а де хIама доацаш висар Наврузов Васира чутехача бургаца. Счет 1:0 хилар. Иштта чанхъяьлар хьалхара тайм.

СалеIа, юхаарабаьлча грозненцашта дагадехар шоаш эшаш латтилга, каст-каста атаке ухар, бургац юха чутоха гIерташ. Цхьабакъда, хьалхарча тайме шоаш ца деш дитар юха меттаоттаде магaнзар «Терека» футболисташта. Цудухьа эша а ийшар уж.

Т. ДИКАЕВ.

✦

СИЙЛЕН МОТТИГАШКА ГIОЛЛА

Грознера В. И. Ленина цIерагIча майдан тIара дIайолаеннаяр «Электроприбор», Ленина, Анисимова, Шерипова, цIерагIча мехкдаьтта чакхдоахача заводий болхлой-велосипедистий маршрут. Вурийтта сага юкъе яр йиъ кхалсаг а. «Электроприбор» завода инженер, СССР спорта мастер В. Терентьев керте а волаш, уж хилар Къулбаседа Кавказерча тIемаш лаьттача моттигашка. Царех яр Знаменское, Малгобех, Эльхотово, Назрань, цигара цIабийрзар.

✦

Шахматаш

Грозне хилар Сийлахь-боккхача Даймехка тIема ветеранийн шахматни турнир. Цу юкъе дакъа лоацаш хилар вийтта фронтовик. Цкъа ца эшаш хьавера Суслов Владимир Иванович, цох чемпион а хилар. Цхьа очко кIезигагIа мара йоацаш, шоллагIа моттиг яьккхар Сергеев Владимир Ивановича. ХIаьта кхоалагIа моттиг Дудин Александр Ивановича яьккхар. Царна деннад республика спорткомитета совгIаташ.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ДЕШАРХОЙ ТЕРКАМГА!

1985 шера 24 мае 14.00 сахьат даьлча республикан город Грозней школай дешархошта дола «Хьайийллача наIарий ди» хул Грозненски мехкдаьтта техникуме.

Приемни комисси.

ТЕЛЕВИДЕНИ

21 МАЙ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Юханхайка, горнисташ!».
9.05 — «Дош тахкар». Художественни фильм.
10.15 — «Бека, бандура». Львовера передача.
10.45 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Саги Iалами». Телевизионни документальни фильмаш: «Къорнхонхо бIи мичахьа бу». «Сенна ух вай зоопарке».
15.30 — «Массанешта йола стадион».
16.05 — «Кердадараш».
16.10 — Лоих Вадим Репина (чIондарг).
16.45 — Индеца вIашагIкхетар.
17.10 — «Лаьттара мукъ». Л. Мартынова кхоллама хетадаь телевизионни документальни фильм.
18.10 — «Хала сатем» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Массанешта йола почта». Ведущи — политически обозреватель В. П. Бекетов.
19.20 — «Сов боккха безам ба дезача иллеца...» яхача фильма-концерта премьера.
19.50 — «Кердадараш».
19.55 — «Гуйранара Iуйренаш» яхача телевизионни художественни фильма премьера. 1-гIа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — Республика хьалхелла 40 шу дизара хетадаь, СССР-е хьадийлла Вьетнама Социалистически Республика культура денош, ССР Союзни Паччахьалкхен академически Йоккхача театрера концерт. Перерыв йолча хана — «Тахан дунен тIа».
23.30 — Дунен велогонка. ГДР-ера передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
18.15 — «Висилуца, Виринея и... Мария». Документальни фильм.
8.35, 9.35 — Истори. 5-гIа класс. Ширача Римера Iилмен культурен.
9.05, 13.25 — Французски мотт. Хьеха 2-гIа шу.
10.05 — ПТУ дешархошта. Эстетически кхетам балар. СалаIара культура.
10.35, 11.40 — Физика. 9-гIа класс. Робототехника.
11.05 — «Шахматни школа».
12.10 — М. Джалила поэзи.
12.55 — А. П. Бородина музыкацара турпала сурт-сибаташ.
13.55 — «Ха а ха, хьаде а Iомале». Школьникашта йола Iилма-довзийтара передача.
14.25 — А. М. Горький. «Бихе».
15.10 — «Кердадараш».
16.35 — Бераштa йола киноплрограмма.
17.10 — «ГургаI». Бераштa йола передача.
17.35 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
18.00 — «Кердадараш».
18.15 — «Дика товараш дукхагIа».
18.45 — «Социалистически паччахьалкхений ДоттагIлен кубок» яха гобоахача автогонках йола дунен халкъашта юкъера яхьаш. Ригера передача.
19.20 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени» (нохчий меттала).
19.35 — В. Вивиани. «ЭIамига айлаюкъера бродяга». Х. Нурадилова цIерагIча Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен драматически театра спектакль (нохчий меттала).
21.00 — «Ха».
21.35 — «Шедар наха дус». Художественни фильм.
23.10 — «Кердадараш».

22 МАЙ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — Советски Союза Турпалца, фронтовой медицински йишийца М. З. Шербаченкоца школьникаш вIашагIкхетар. Киевера передача.
9.20 — Т. Хренников. «Гусарская баллада» яхача балета язъярча музыкацара сюита.
9.40 — «Гуйранара Iуйренаш». Телевизионни художественни фильма премьера 1-гIа сери.
10.45 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Юртара анайовхаш». Документальни фильмаш: «Семиречьера бархIлагIа дола хий», «Директора монолог».
15.20 — «Вежарий Заволокиниaр частушкаш».
15.45 — Александр Корнейчук.
16.45 — «Кердадараш».
16.50 — «Даьй цIа». Телевизионни очерк.
17.20 — «Сакъердаме стараш».
18.05 — «Iилмен вахари».
18.35 — «Трагеди ца хила тарлора». Алкоголизмо деча зенах дола Iилма-довзийтара фильм.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Iа дIададайнар...» яхача фильма премьера.
19.10 — «Дунен кагирхойн».
19.45 — «Кердадараш».
19.50 — «Гуйранара Iуйренаш» яха художественни фильм. 2-гIа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Вай уж наькъаш дицдалийта йиш яц». Поэзи А. Сурнов.
22.00 — «Са илли» яхача фильма-концерта премьера.
22.45 — «Тахан дунен тIа».
23.00 — Дунен велогонка. ГДР-ера передача.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — Документальни фильм.
8.35, 9.35 — Астрономи. 10-гIа класс. Фу хов вайна Айламах.
9.05, 13.10 — Немций мотт. Хьеха I-гIа шу.
10.05 — ПТУ дешархошта. В. И. Ленин. «Вай деной керттера дехкар».
10.40, 11.40 — Истори. 9-гIа класс. СССР-ера культурни революци.
11.10 — «Мамай школа».

12.10 — Советски изобразительни искусство. «В. А. Фаворске мастерске».
13.40 — Юкъара биологи. Наследственности хувцалушхилар.
14.10 — В. В. Маяковский. «Дика!» яха поэма.
15.10 — «Кердадараш».
18.00 — «Кинопутешестви альманах».
18.20 — «Нохч - ГIалгIайчен ди».
18.40 — Фильм-реклама.
18.45 — Республика кхаш тIа. Назрановски района боахамашкара репортаж (гIалгIай меттала).
19.00 — Вахара хьисап — советски.
19.30 — Футболах йола СССР чемпионат. «Динамо» (Тбилиси) — «Арарат». 2-гIа тайм.
20.15 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.30 — «Музыкальни киоск».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Лакха проба» яхача кхо сери йолча телевизионни художественни фильма премьера. 1-гIа сери.
22.40 — «Кердадараш».

РАДИО

21 МАЙ
I ПРОГРАММА

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала)
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.36 — Бексултанов Iумара музыка (гIалгIай меттала).
9.15 — «Ханал хьалха болхараш» (нохчий меттала).
9.30 — «Къона заманхой» (гIалгIай меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — Боккхийчарна берех лаьца. Беседа (гIалгIай меттала).
16.16 — КПСС XXVII съезда накъадолхаш. Къахьегама овсарле лаккъяр — экономика керттера декхар да» (эрсий меттала).
16.31 — «Производстве хьалха латтараштa». Концерт (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «Юртара вахр» (эрсий меттала).

УКВ

17.00 — «Вокальни искусства мастераш» яха музыкальни передача.
17.33 — Оркестрови пьесаш.
17.58 — Музыкальни галерей. Димаев Iаьлас даьха иллеш.

22 МАЙ
I ПРОГРАММА

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала)
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.36 — «Сакъердаме иллеши халхараши» (нохчий меттала).
11.15 — КПСС XXVII съезда накъадолхаш. «Яхье хьалхаалттараш (гIалгIай меттала).
11.30 — Концерт (гIалгIай меттала).
15.15 — «Барт тайнача дезале» (гIалгIай меттала).
15.35 — «Ден темашта» (эрсий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
16.01 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (нохчий меттала).
16.15 — Концерт (нохчий меттала).
16.45 — Боккхийчарна берех лаьца. «Дай-ноанойн хьехархойн». Беседа (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «Хьайбай продукци лаьхара динал йолаш хилийтара» Ветеринарни Iилмай кандидата Жикаева беседа (нохчий меттала).

УКВ

17.00 — «Ашараши догуйлеи» яха эстрадни концерт.
17.30 — Иллеш дIаоал Магомедова С.
17.54 — «Сакъердаме талгIе тIа». Литературни передача.
18.28 — Кабардино-Балкарски музыка.

Хоттам

Тахан республике гIоллеи Грознен хувцалуш морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка лаьгIо догIа а делхаш, малхбузехьара секунде 3—8 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 13—18, Грозне 15—17 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана хувцалуш морхаш йолаш, цхьайолча моттигашка юкъ-юкъе догIа а делхаш, тайп-тайпарча оагIонашкара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 10 — 15, дийнахьа 23—28 градус йIовхал йолаш хилен варлу.

Метеостанци.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-85-64, корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ерей, шоаттей деношка

СФ00144. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 2418.